

**Bureauonderzoek en Inventariserend
veldonderzoek - verkennende fase**

**Looweg, Bathmen,
gemeente Deventer (OV).**

**LAAGLAND
ARCHEOLOGIE**

juni 2023

Versie 1.1 (concept)

In opdracht van:
BJZ.nu

Colofon

v3.1

Laagland Archeologie Rapport 1138

Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek - verkennende fase
Looweg te Bathmen, gemeente Deventer (OV)

Auteur: Anne Ponten, Erwin Brouwer

In opdracht van: BJZ.nu

Foto's en tekeningen: Laagland Archeologie

Status rapport: concept

Controle: J. Wijnen

Autorisatie: J. Wijnen

ISSN 2468-4759

Laagland Archeologie BV
Virulyweg 21F-G
7602 RG Almelo

E-mail: info@laaglandarcheologie.nl
KvK-Nummer: 75251876

© Laagland Archeologie BV, Almelo, juni 2023

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers. Laagland Archeologie BV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Samenvatting

Laagland Archeologie heeft in mei 2023 een Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek - verkennende fase uitgevoerd aan de Looweg te Bathmen. Het onderzoek vond plaats in verband met de ruimtelijke procedure rondom de nieuwbouw van woningen.

Het onderzoek is uitgevoerd conform de protocollen SIKB KNA 4002 en 4003.

Het bureauonderzoek had tot doel een archeologisch verwachtingsmodel op te stellen. Centraal staat daarbij de vraag of en zo ja welke archeologische resten (complextype, datering, diepteligging en gaafheid) in het plangebied kunnen worden verwacht. Hiertoe zijn landschappelijke, archeologische en historische bronnen geraadpleegd.

Het plangebied ligt in het Overijssels-Gelders zandgebied. Op basis van een geologische boring in het plangebied kan worden aangenomen dat de eerste 40 cm bestaat uit antropogene omgewerkte grond met hieronder dekzand. Op de gemeentelijke archeologische verwachtingskaart ligt de noordelijke helft van het plangebied op een fluviale terrasrest met (oud) dekzand. Meer naar het zuidwesten ligt een zone met dekzandwelvingen, al dan niet met dun plaggendek. In de meest zuidwestelijke hoek ligt een zone met hoge dekzandduinen met plaggendek. Op het AHN is te zien dat zich ten zuidoosten van het plangebied een hoger gelegen deel in het landschap bevindt. Verder is ten noordwesten van het plangebied een laagte te zien. Ook is te zien dat de noordelijke helft van het plangebied bijna een meter lager ligt dan het midden zuidelijke deel van het plangebied. Bodemkundig ligt het gebied in een zone met podzolgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand.

In de omgeving van het plangebied zijn archeologische resten uit de Middeleeuwen – Nieuwe Tijd bekend.

In historische tijden (vanaf circa 1832) werd het terrein omschreven als heide in het noord- en noordwestelijke deel. Het zuidoostelijke deel is aangeduid als bouwland en hooiland. In het midden van het plangebied is ook een erf aan gegeven dat op dat moment in het bezit was van een schilder. Rond 1900 is deze bebouwing niet meer aanwezig. Rond 1970 verschijnt bebouwing tegen de zuidwestzijde van het plangebied en rond 1988 wordt een weg aangelegd tegen de oostzijde van het plangebied.

Op basis van het bureauonderzoek geldt een middelhoge verwachting voor de periode steentijd tot en met Late Middeleeuwen en een hoge verwachting voor resten uit de Nieuwe Tijd. Met name voor deze laatste periode worden resten verwacht van een erf uit circa 1832.

Het uitgevoerde verkennende booronderzoek heeft tot doel het verwachtingsmodel te toetsen en zo nodig aan te vullen. Hiertoe zijn verspreid over het toegankelijke deel van het plangebied verkennende boringen gezet. In dit stadium is verkennend booronderzoek de meest efficiënte onderzoekswijze om de archeologische potentie van het plangebied in kaart te brengen.

Uit het verkennend booronderzoek in een groot deel van het terrein sprake is van een tot in de C-horizont verstoorde bodem. Op de locatie van het historische erfje, tevens een dekzandopduiking – is een intacte bodemopbouw gezien. Vermoedelijk is elders op de dekzandopduiking sprake van een beperkte verstoring waar nog ondiepe grondsporen bewaard kunnen zijn gebleven.

Op basis van het booronderzoek worden archeologische resten verwacht in een deel van het plangebied. Indien hier bodemverstorende werkzaamheden plaatsvinden, is archeologisch vervolgonderzoek van toepassing. Gezien de prospectiekenmerken adviseren we dit vervolgonderzoek vorm te geven door middel van een proefsleuvenonderzoek. Hiertoe dient voor aanvang van het onderzoek een door het bevoegd gezag goed te keuren programma van eisen te worden opgesteld. Elders in het plangebied worden geen relevante resten verwacht. Voor dit resterende deel wordt geen vervolgonderzoek geadviseerd.

De implementatie van dit advies is in handen van de bevoegde overheid, de gemeente Deventer. De gemeente wordt hierin vertegenwoordigd door haar deskundige, drs. E. Mittendorff.

Mochten tijdens de werkzaamheden onverhoopt toch archeologische resten worden aangetroffen, of resten waarvan redelijkerwijze kan worden vermoed dat het om archeologische resten gaat, dan geldt op grond van de Erfgoedwet (art. 5.10) een meldingsplicht. Dit kan bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE, www.cultureelerfgoed.nl).

Samenvatting	3
1 Inleiding	6
1.1 Aanleiding onderzoek	6
1.2 Afbakening plan- en onderzoeksgebied	6
1.3 Administratieve gegevens	7
1.4 Huidige situatie en toekomstig gebruik	9
1.5 Geplande verstoring	10
1.6 Gemeentelijk beleid	10
1.7 Onderzoeksdoel	11
2 Inventarisatie	12
2.1 Inleiding	12
2.2 Landschappelijke ontwikkeling	12
2.3 Archeologie	14
2.3.1 Bekende archeologische waarden	14
2.3.2 AMK-terreinen	14
2.3.3 Gemeentelijke verwachtingskaart	15
2.3.4 Eerder archeologisch onderzoek	15
2.4 Historie	15
3 Conclusie en verwachtingsmodel	21
3.1 Conclusie	21
3.2 Verwachtingsmodel	21
3.3 Advies	22
4 Veldonderzoek	23
4.1 Beschrijving onderzoeksmethodiek	23
4.2 Resultaten: lithologie, lithogenese en bodemontwikkeling	24
4.3 Resultaten: archeologie	25
5 Conclusie en verwachting	26
6 Selectieadvies	27
literatuur	29
BIJLAGE 1 AMZ-cyclus	31
BIJLAGE 2 Archeologische perioden	32
BIJLAGE 3 Actueel Hoogtebestand Nederland	33
BIJLAGE 4 Gemeentelijke archeologische verwachtingskaart	34
BIJLAGE 5 Bodemkaart	37
BIJLAGE 6 Waarnemingen, AMK-terreinen en onderzoeksmeldingen	38
BIJLAGE 7 Boorpuntenkaart veldonderzoek	39
BIJLAGE 8 Boorstaten veldonderzoek	40
BIJLAGE 9 Verklarende woordenlijst	46

HOOFDSTUK 1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING ONDERZOEK

De aanleiding voor het onderzoek vormt de geplande bouw van nieuwe woningen aan de Looweg te Bathmen, gemeente Deventer (OV). Hiertoe is een bestemmingsplanwijziging vereist. De gemeente Deventer heeft een eigen archeologiebeleid. Op basis van het bestemmingsplan dient archeologisch onderzoek uitgevoerd te worden om aan te tonen dat eventueel aanwezige archeologische waarden niet onevenredig worden of kunnen worden geschaad door de geplande bouwactiviteiten. De opdrachtgever beoogt met het onderzoek de gemeentelijke paraaf te krijgen voor het onderdeel archeologie. Aanvullende wensen zijn niet kenbaar gemaakt.

1.2 AFBAKENING PLAN- EN ONDERZOEKSGBIED

Het plangebied betreft de Looweg in Bathmen, gemeente Deventer (OV), zie onderstaande afbeelding.

Afbeelding 1. Ligging van het plan- en onderzoeksgebied. Bron: pdok.nl

Het plangebied heeft een omvang van ca 5600 m². Voor een beter begrip van de bodemkundige omstandigheden en de archeologie van de planlocatie is een groter gebied bestudeerd. Een zone van 500 m rondom het plangebied wordt voldoende geacht om de archeologische potentie van het plangebied in kaart te brengen. Deze zone wordt aangeduid als 'onderzoeksgebied'.

1.3 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	
Provincie	Overijssel
Gemeente	Deventer
Plaats	Bathmen
Beheerder/eigenaar grond	-
Toponiem	Looweg
Kadastrale perceelnummer(s) ¹	BMN02-L-72
Laagland Archeologie projectnummer	EB-BALO231
Datum conceptrapportage	22-6-2023
Datum definitief rapport	
XY-coördinaten	217198/474186
	217318/474194
	217328/474149
	217202/474144
Kaartblad ²	33F
Oppervlakte/lengte Plangebied	ca 5600 m ²
Datering	Paleolithicum - Nieuwe Tijd
Complextype	bewoning (inclusief verdediging)
Onderzoeksmeldingsnr	5431230100
AMK-terrein	n.v.t.
Vondstmeldingsnr.	n.v.t.
Type onderzoek	Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek - verkennende fase
Datum begin veldonderzoek	14-06-2023
Datum eind veldonderzoek	14-06-2023
Opdrachtgever	BJZ.nu
Goedkeuring bevoegde overheid	nog niet beoordeeld
Bevoegde overheid	Gemeente Deventer

---

¹ kadastralekaart.com

² www.imergis.nl/htm/opentopo800.htm

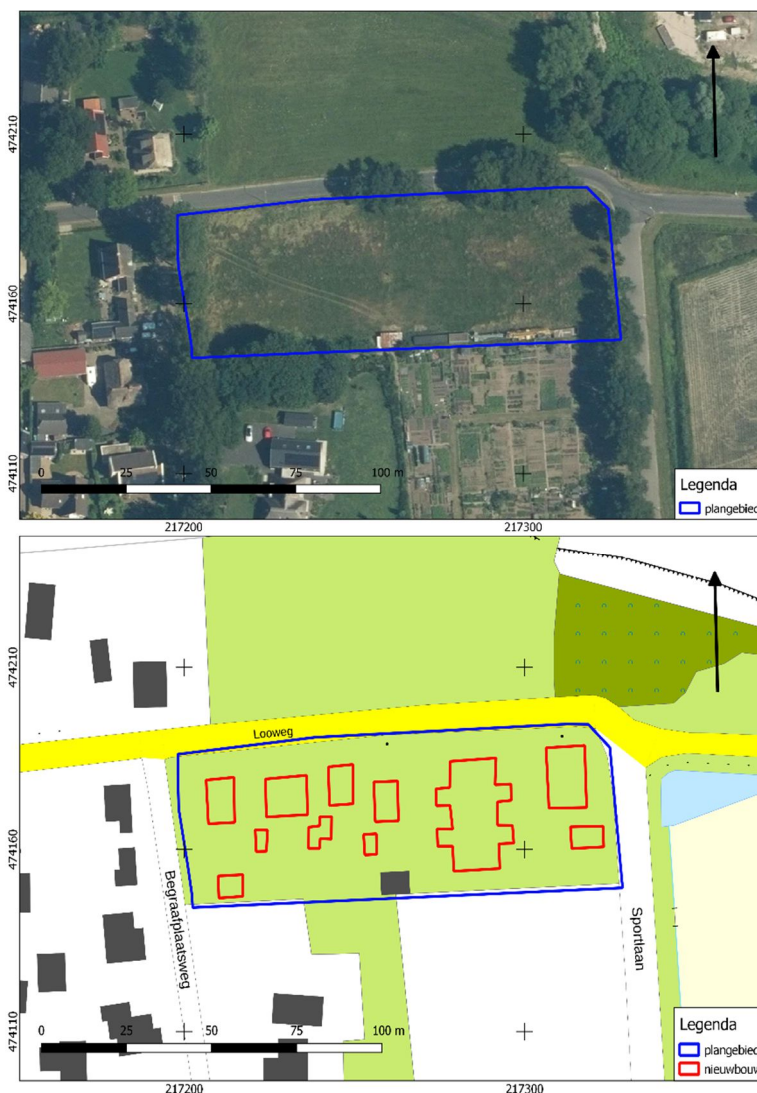
Adviseur namens bevoegde overheid	E. Mittendorff
Beheer documentatie	Provinciaal Depot voor Bodemvondsten Overijssel E-depot voor de Nederlandse archeologie Archief Laagland archeologie BV
Uitvoerder	Laagland Archeologie BV Virulyweg 21F-G 7602 RG Almelo 06 51 95 35 53
Projectleider/opsteller onderzoek	Erwin Brouwer erwin.brouwer@laaglandarcheologie.nl

Tabel 1. Objectgegevens.

1.4 HUIDIGE SITUATIE EN TOEKOMSTIG GEBRUIK

Het plangebied is momenteel in gebruik als grasland. Het terrein bevat voor zover bekend geen kelders of andere ondergrondse kunstwerken en er zijn geen historisch waardevolle bouwwerken in het plangebied aanwezig.³

In dit stadium is de exacte invulling van de plannen nog niet bekend. De milieutechnische condities, huidige en eventuele nieuwe waterpeil en of en zo ja wie de toekomstige gebruiker(s) wordt/worden zijn in dit stadium evenmin bekend. Onderstaande afbeelding toont de huidige en de gewenste nieuwe situatie.

Afbeelding 2. Huidige situatie (boven) en nieuwe situatie (onder). Bron:pdok.nl

³ bron: gemeentelijke monumentenlijst

1.5 GEPLANDE VERSTORING

De ingrepen vinden plaats binnen het plangebied. De diepte van de geplande verstoring reikt vermoedelijk overwegend niet dieper dan ongeveer 100 cm -mv. Rioleringsbuizen kunnen dieper aangelegd worden.

1.6 GEMEENTELIJK BELEID

Op grond van het gemeentelijk beleid dient archeologisch onderzoek uitgevoerd te worden. Dit beleid is vertaald in het bestemmingsplan Buitengebied Deventer, 1e herziening artikel 31, 32 en 33: waarde archeologie 2, 3 en 4.

In zones met waarde archeologie 2 moet archeologisch onderzoek uitgevoerd worden als er sprake is van een bodemingreep die groter is dan 1000 m² en een bodemverstoring die dieper is dan 0,50 m onder maaiveld. Bij waarde archeologie 3 geldt dit voor een bodemingreep die groter is dan 200 m² en een bodemverstoring die dieper is dan 0,50 m onder maaiveld en bij waarde archeologie 4 geldt dit voor bodemingrepen die groter zijn dan 100 m² en bodemverstoringen die dieper zijn dan 0,50 m onder maaiveld.

Op onderstaande afbeelding is aangegeven aan welke delen van het plangebied een specifieke archeologische waarde is toegekend.

Afbeelding 3. Plangebied met daarin de zones met archeologische waarden van het bestemmingsplan. Bron: ruimtelijkeplannen.nl

De omvang van de geplande verstoringen overschrijdt de vrijstellingsgrenzen zoals die in het vigerende gemeentelijk archeologiebeleid zijn aangegeven.

1.7 ONDERZOEKSDOEL

Het uitgevoerde onderzoek behoort tot de eerste fasen in het huidige archeologische onderzoeksproces (zie bijlage 1). De initiatiefnemer beoogt met het hier uitgevoerde onderzoek te voldoen aan de gemeentelijke regelgeving omtrent archeologisch onderzoek. Het bureauonderzoek heeft tot doel een archeologisch verwachtingsmodel op te stellen aan de hand van bestaande bronnen, en te bepalen of en zo ja welke delen van het plangebied in aanmerking komen voor vervolgonderzoek. Het verwachtingsmodel wordt getoetst en zo nodig aangevuld door middel van een verkennend booronderzoek. Op grond van de resultaten van dit onderzoek kan worden beoordeeld of en zo ja, welke vorm van vervolgonderzoek nodig is om de archeologische waarde van het gebied te kunnen vaststellen.

HOOFDSTUK 2 INVENTARISATIE

2.1 INLEIDING

In dit hoofdstuk worden de relevante landschappelijke ontwikkeling en huidige bodemkundige situatie beschreven. Tevens wordt ingegaan op de bekende archeologische waarden in de omgeving van het plangebied en de historische situatie. Voor wat betreft de in de tekst genoemde archeologische perioden wordt verwezen naar bijlage 2.

2.2 LANDSCHAPPELIJKE ONTWIKKELING

Het plangebied ligt in het Overijssels-Gelders zandgebied. Dit landschap is gevormd tijdens de voorlaatste ijstijd (Saalien) en de laatste ijstijd (Weichselien). Kenmerkend voor dit gebied is het dekzandlandschap, met dekzandvlakten, -welvingen en -ruggen. Beken doorsnijden dit landschap en her en der komen grotere en kleine stuwwallen voor. Gedurende het Saalien was dit deel van Nederland geheel met landijs bedekt dat een dikte van honderden meters kon bereiken. De stuwwallen ontstonden langs de flanken en het front van de voortkruisende, dikke ijsmassa. Ze bestaan uit oudere afzettingen van de voorloper van de Rijn (klei, zand, grind), die door de gletsjers zijn weggedrukt. De glaciale afzettingen afkomstig van de ijskap worden gerekend tot de Formatie van Drenthe. Tijdens de laatste fasen van het Weichselien werd het keileem afgedekt door dekzand (Formatie van Boxtel, Laagpakket van Wierden). Op basis van een geologische boring in het plangebied kan worden aangenomen dat de eerste 40 cm bestaat uit antropogene omgewerkte grond met hieronder dekzand (Formatie van Boxtel, Laagpakket van Wierden).⁴

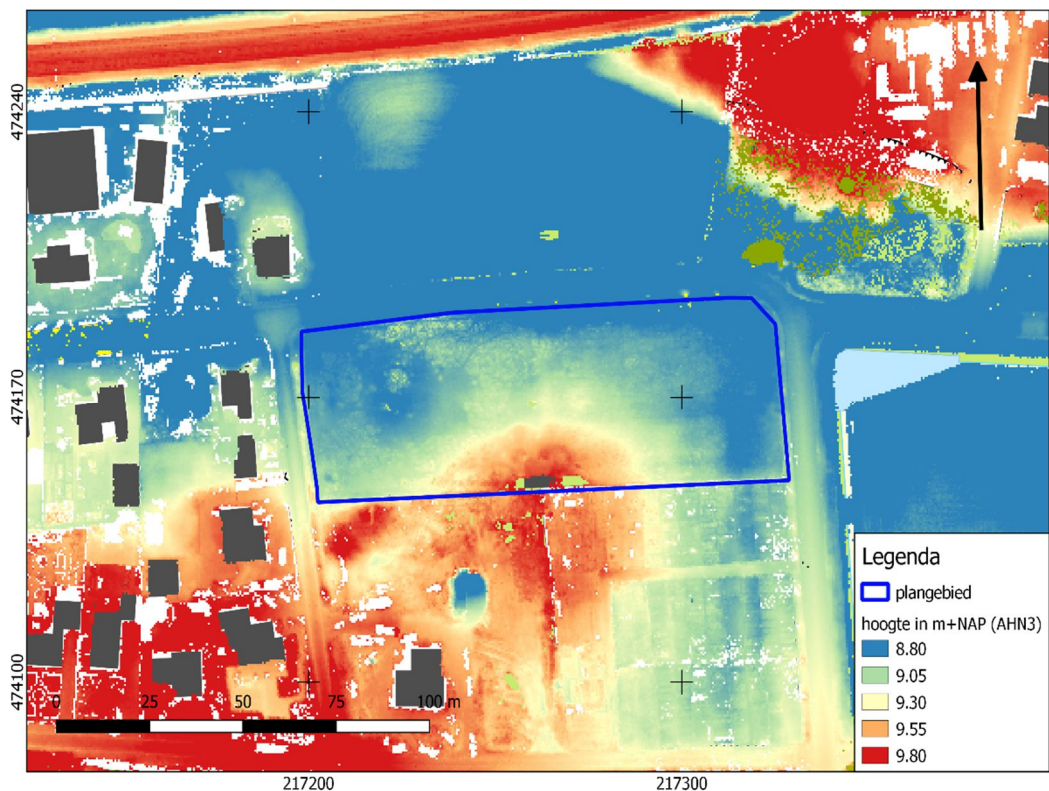
Voor een beschrijving van de geomorfologische situatie wordt in deze studie gebruik gemaakt van de gemeentelijke archeologische verwachtingenkaart. Deze biedt een gedetailleerder beeld dan de standaard geomorfologische kaart 1:50.000. Op de gemeentelijke kaart ligt de noordelijke helft van het plangebied op een fluviatiele terrasrest met (oud) dekzand. Meer naar het zuidwesten ligt een zone met dekzandwelvingen, al dan niet met dun plaggendek. In de meest zuidwestelijke hoek ligt een zone met hoge dekzandduinen met plaggendek. Dekzandwelvingen kenmerken zich door een flauw profielverloop, waarin welvingen zich afwisselen met vlakten.

Op het AHN (Actueel Hoogtebestand Nederland), zie bijlage 3 is te zien dat zich ten zuidoosten van het plangebied een hoger gelegen deel in het landschap bevindt. Verder is ten noordwesten van het plangebied een laagte te zien. Op onderstaande

---

⁴ Boring B33F0939, in de westzijde van het plangebied. Bron: Dinoloket.nl

detailopname van de AHN is te zien dat de noordelijke helft van het plangebied bijna een meter lager ligt dan het midden zuidelijke deel van het plangebied.

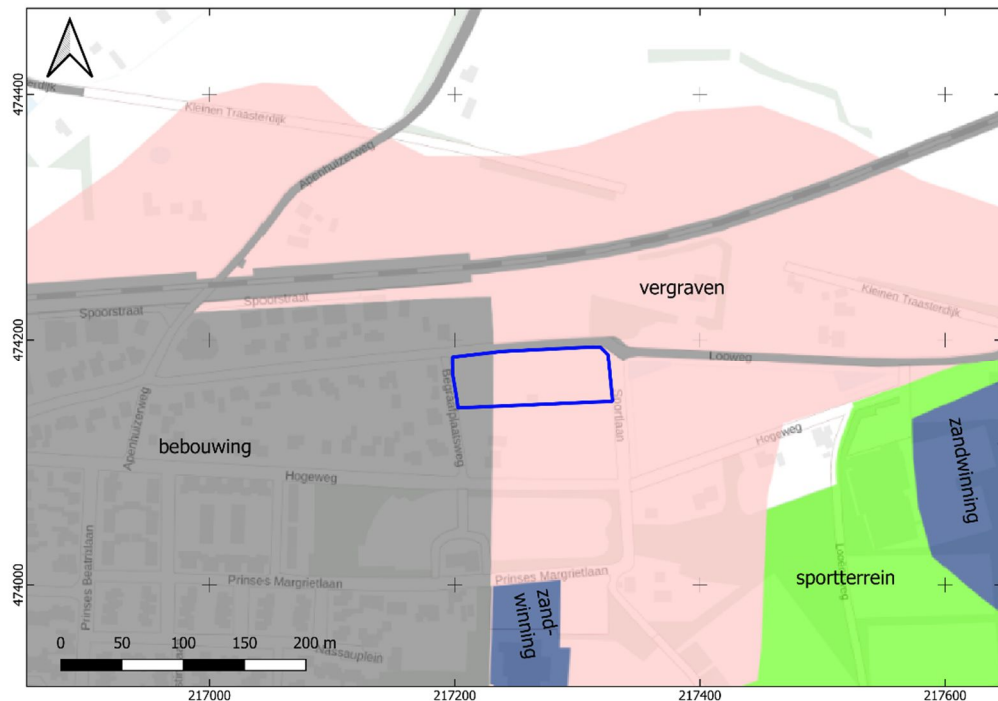
Afbeelding 4. Detailopname van het plangebied op het AHN.

Voor dit gebied is een gedetailleerde bodemkaart beschikbaar (schaal 1:10.000, zie Bijlage 5). De westelijke helft van het plangebied ligt hier op een veldpodzolbodem; de oostelijke in een zone met beekerdgronden.

Veldpodzolgronden zijn gevormd in relatief laaggelegen, tamelijk vochtige gronden, al is het bodemtype gedurende lange tijd voldoende ontwaterd geweest om bodemvorming mogelijk te maken. Het zijn ietwat zure gronden, die niet zeer geschikt waren voor vroege vormen van akkerbouwen. Vaak zijn veldpodzolgronden pas vrij laat (Late Middeleeuwen of Nieuwe Tijd) in ontginning genomen op een moment dat meer geschikte bodemtypen niet meer voorhanden waren. Een veldpodzolgrond behoort tot de hydro-zandgronden, waarbij de inspoeling beperkt is als gevolg van relatief hoge grondwaterstanden. De uit- en inspoelingslagen zijn bij deze gronden over het algemeen slecht ontwikkeld.

Beekeerdgronden (pZg23) zijn zandgronden die ontstaan in gebieden met een hoog fluctuerende grondwaterstand. De top bestaat uit een humeuze (moerige) laag. Dit eerddek is ontstaan doordat de aangroei van organische stof sneller verloopt dan de afbraak ervan. Eronder ligt dekzand waarin zich geen of een onduidelijke podzol heeft ontwikkeld. In de top komen roestvlekken voor. De aanwezigheid van roestvlekken duidt op een (zeer) slechte ontwatering.

Op de kaart Vergraven Gronden (2012) ligt het plangebied grotendeels in een vergraven zone (zie onderstaande afbeelding). Het westelijke plangebied ligt binnen de bebouwde kom. Het is aannemelijk dat hier eveneens vergraving heeft plaatsgevonden.

Afbeelding 5. Kaart Vergraven Gronden. Bron: bodemdata.nl/themakaarten

2.3 ARCHEOLOGIE

2.3.1 BEKENDE ARCHEOLOGISCHE WAARDEN

Bijlage 6 toont de locaties van de bekende archeologische waarden en de uitgevoerde archeologische onderzoeken in de omgeving van het plangebied. In het plan- en onderzoeksgebied zijn geen bekende waarden geregistreerd.

2.3.2 AMK-TERREINEN

AMK-terreinen (= Archeologische Monumentenkaart) zijn terreinen waarvan bekend is dat zich archeologische resten in de grond bevinden. Het archeologisch belang daarvan is bovendien gewaardeerd. Zo zijn er AMK-terreinen van archeologische waarde en van hoog, zeer hoog archeologisch belang en wettelijk beschermde AMK-terreinen van zeer hoog archeologisch belang).

Binnen het onderzoeksgebied is geen AMK-terrein geregistreerd, net buiten het onderzoeksgebied (op ca 600 m ten oosten van het plangebied) ligt een AMK terrein met monumentnummer 13839. Dit betreft een terrein met een deel van esdekcomplex waar een IJzertijd nederzetting te verwachten is. Deze es is vermeld in

de es top vijftiglijst van Groenewoudt/Verlinde. Op twee locaties trof men IJzertijdscherven aan. Ook vond men een vuurstenen kernfragment.⁵

2.3.3 GEMEENTELIJKE VERWACHTINGSKAART

Op de gemeentelijke verwachtingskaart (bijlage 4) ligt de noordelijke helft van het plangebied op een fluviatiele terrasrest met (oud) dekzand (lage verwachting). Meer naar het zuidwesten ligt een zone met dekzandwelingen, al dan niet met dun plaggendek (middelhoge verwachting). In de meest zuidwestelijke hoek ligt een zone met hoge dekzandduinen met plaggendek (hoge verwachting). Verder ligt in de oostelijke helft van het plangebied een historisch erf die waarschijnlijk is gebouwd tussen 1700 en 1832. Het zuidwestelijke en westelijke deel ligt binnen de attentiezone van een historisch erf (erven De Uutvlog en Rietman).

2.3.4 EERDER ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

In de omgeving van het plangebied hebben eerder archeologische onderzoeken plaatsgevonden. De onderzochte locaties zijn afgebeeld in bijlage 6.

Zaakidentificatie 2312196100 betreft een archeologische inspectie uitgevoerd door de Gemeente Deventer in 2009.⁶ Het onderzoek bevindt zich op ca 500 m ten zuidwesten van het plangebied. Bij het aanleggen van de bouwkuip zijn sporen waargenomen. Dit betroffen onder andere ontginningsgreppels uit de Nieuwe Tijd en paalsporen uit de Middeleeuwen - Nieuwe Tijd. De sporen zijn mogelijk in verband te brengen met de historische boerderij Braakman, die ongeveer 100 m ten zuiden van de onderzoekslocatie lag. Braakman was een relatief jonge boerderij die pas aan het eind van de 18de / begin van de 19de eeuw gesticht werd. Uit de sporen is geen daterend materiaal tevoorschijn gekomen.

2.4 HISTORIE

De naam Bathmen is waarschijnlijk afgeleid van de term 'Bodeman' of 'Bademan' dat de boodschapper van het gezag betekend. Deze (koninklijke of kerkelijke) boodschapper kreeg een plek voor zichzelf om bijvoorbeeld een boerderij te stichten.⁷ De oudste bron waarin Bathmen met zekerheid voorkomt stamt uit 1284. Dit betrof een oorkonde waarin erfgenamen van edelman Wilhelmus van Wederehorne een oorlogsbelasting hebben betaald in de parochie van Bathmen aan Wolbertus en Theodoricus van het kapittel van Deventer.⁸

Op de Hottingerkaart van 1787 is te zien dat het plangebied midden in de woeste gronden ligt buiten de woonkern van Bathmen (zie onderstaande afbeelding).

---

⁵ Archis.nl

⁶ Haveman 2010

⁷ Bathmen.nl

⁸ Canonvannederland.nl

Bebouwing in en rond het plangebied is niet aangegeven en evenmin lijkt er sprake van in cultuur gebrachte gronden (bouwlanden).⁹

Op de eerste kadastrale kaart (circa 1832)¹⁰ komt bebouwing voor in het plangebied (zie verderop in de tekst). Op latere kaarten (vanaf 1900) is geen bebouwing meer te zien. Rond 1832 is een rondom de bebouwing een klein bouwlandperceel aangegeven. Soortgelijke kleine bouwlandjes met daarop bebouwing komen in de directe omgeving voor. Net als in het plangebied betreft dit zeer waarschijnlijk zeer late kampongtingningen (wellicht van na 1787; zeker is dat niet).

Op de provinciale kaart 'Historische infrastructuur' (niet afgebeeld) is ruim 110 m zuidelijk van het plangebied een min of meer noordwest- zuidoost georiënteerde historische weg aangegeven die in ieder geval rond 1648 aanwezig was. Deze is op de Hottingerkaart en het Minuutplan niet aangegeven.

Het terrein is op de OAT (Oorspronkelijke Aanwijzende Tafel) aangeduid als heide in het noord- en noordwestelijke deel. Het zuidoostelijke deel is aangeduid als bouwland en hooiland. In het midden van het plangebied is ook een erf aan gegeven dat op dat moment in het bezit was van een schilder (zie afbeelding 6).

Afbeelding 6. Uitsnede uit de Hottingerkaart van 1787. Het plangebied is bij benadering rood omcirkeld.

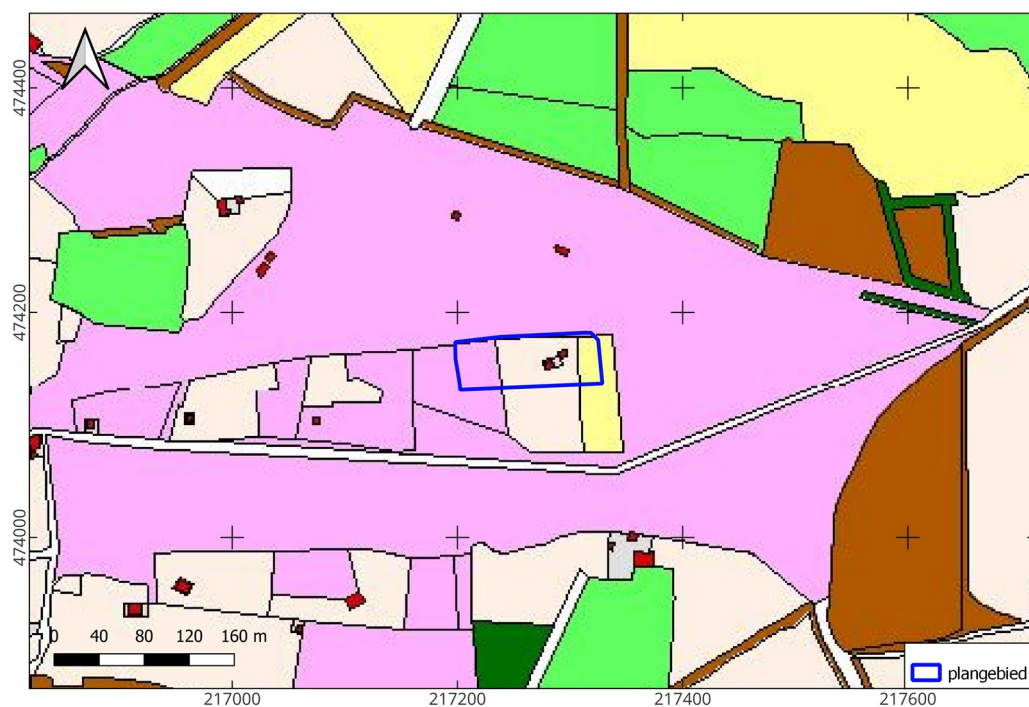
Op de topografische kaart van 1900 (zie Afbeelding 8) is het plangebied onbebouwd, het eerdere erf is mogelijk naar het zuiden verplaatst. Op de kaart van 1935 is helemaal geen bebouwing in en ten zuiden van het plangebied meer weergegeven (Afbeelding 9). Rond 1970 verschijnt bebouwing tegen de zuidwestzijde van het

---

⁹ Op de Hottingerkaart zijn de grote (gewaarde) boerenerven meestal aangegeven, samen met belangrijke gebouwen, wegen en kernen). Individuele huizen en keuterboerderijen zijn vaak niet ingetekend.

¹⁰ bron: hisgis.nl

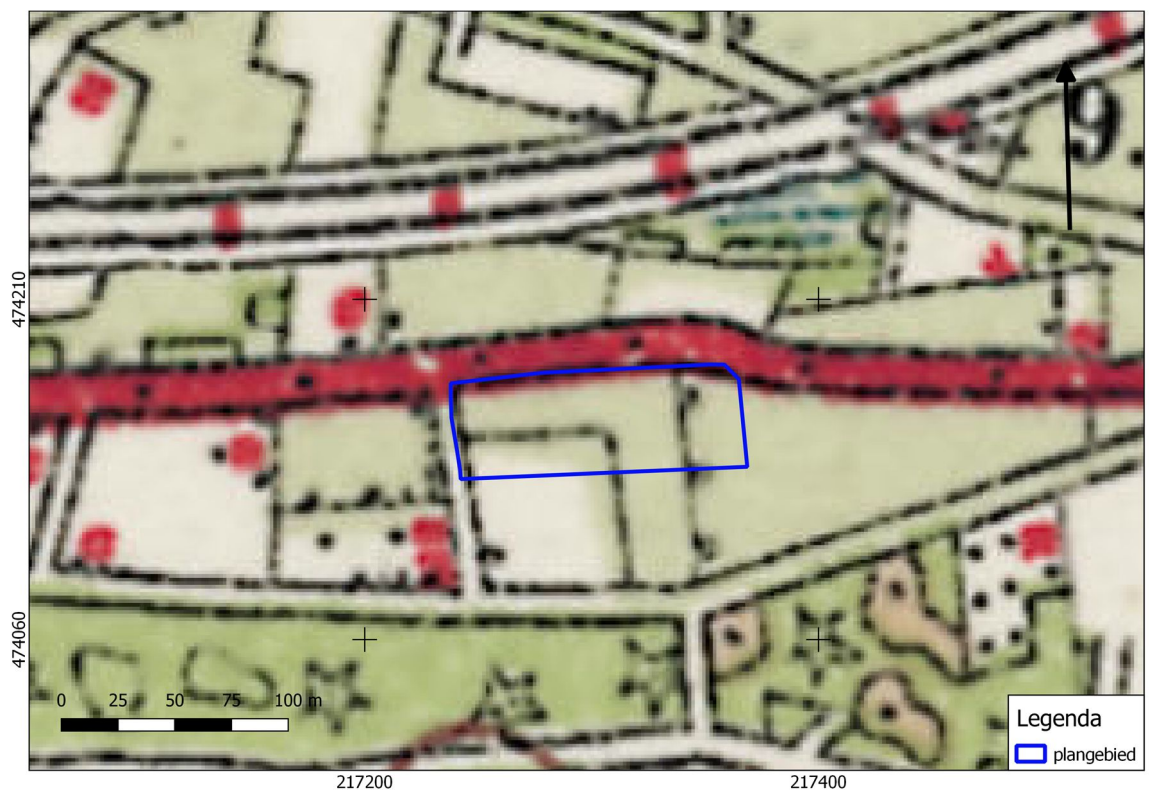
plangebied en rond 1988 wordt een weg aangelegd tegen de oostzijde van het plangebied (Afbeelding 10 en Afbeelding 11).

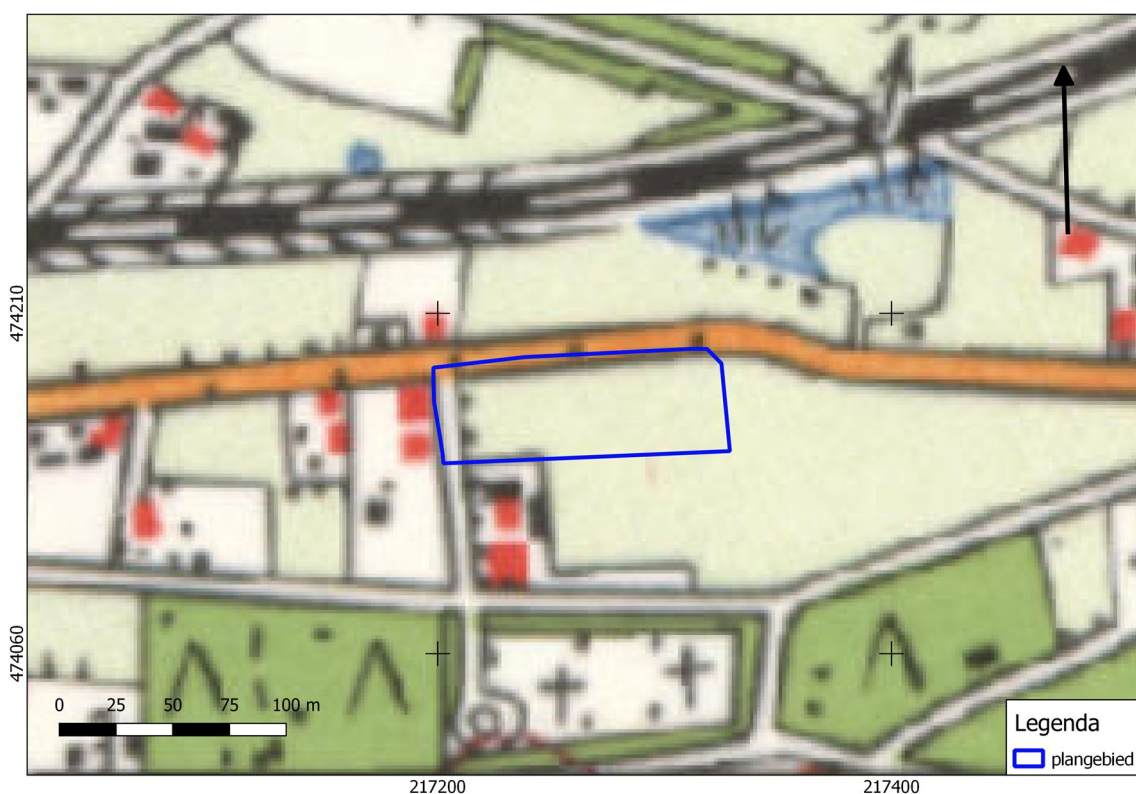
Afbeelding 7. Uitsnede uit de eerste kadastrale kaart, circa 1832. De locatie van het plangebied is blauw omlijnd. Geel: hooiland, beige: bouwland, lichtgroen: weideland, donkergroen: bos/opgaand hout, paars: heide. rood met grijs: bebouwing met erf. Bron: hisgis.nl.

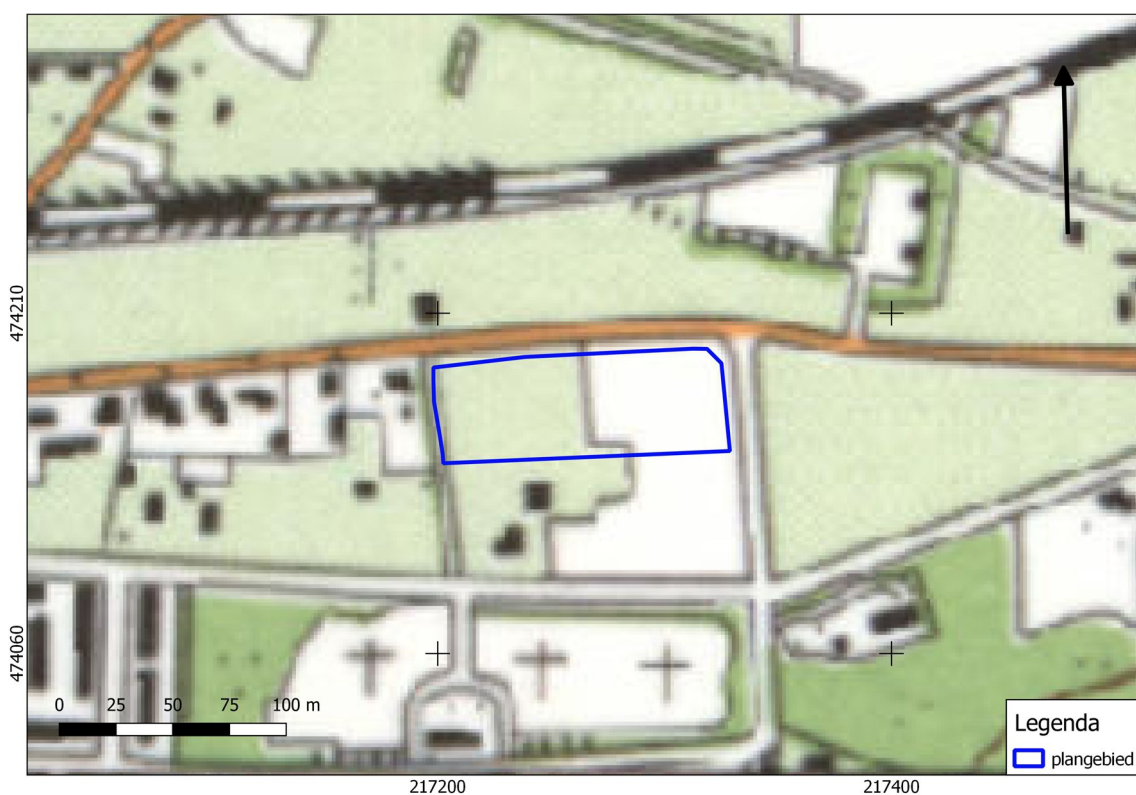
Afbeelding 8. Uitsnede uit de topografische kaart van 1900. Bron: topotijdreis.nl.

Afbeelding 9. Uitsnede uit de topografische kaart van 1935. Bron: topotijdreis.nl.

Afbeelding 10. Uitsnede uit de topografische kaart van 1970. Bron: topotijdreis.nl.

Afbeelding 11. Uitsnede uit de topografische kaart van 1988. Bron: topotijdreis.nl

Op de gemeentelijke verwachtingskaart Landweren (niet afgebeeld; bron: gemeente Deventer) zijn in en nabij het onderzoeksgebied geen landweren aangegeven. Op basis van de gemeentelijke verwachtingskaart Tweede Wereldoorlog (niet afgebeeld; bron: gemeente Deventer) zijn binnen het onderzoeksgebied geen resten uit WOII te verwachten.

HOOFDSTUK 3 CONCLUSIE EN VERWACHTINGSMODEL

3.1 CONCLUSIE

Op basis van de inventarisatie kan het volgende geconcludeerd worden.

Het plangebied ligt in het Overijssels-Gelders zandgebied. Op basis van een geologische boring in het plangebied kan worden aangenomen dat de eerste 40 cm bestaat uit antropogene omgewerkte grond met hieronder dekzand. Op de gemeentelijke archeologische verwachtingskaart ligt de noordelijke helft van het plangebied op een fluviatiele terrasrest met (oud) dekzand. Meer naar het zuidwesten ligt een zone met dekzandwelingen, al dan niet met dun plaggendek. In de meest zuidwestelijke hoek ligt een zone met hoge dekzandduinen met plaggendek. Op het AHN is te zien dat zich ten zuidoosten van het plangebied een hoger gelegen deel in het landschap bevindt. Verder is ten noordwesten van het plangebied een laagte te zien. Ook is te zien dat de noordelijke helft van het plangebied bijna een meter lager ligt dan het midden zuidelijke deel van het plangebied. Bodemkundig ligt het westelijke gebied in een zone met veldpodzolgronden; het oostelijke in een zone met beekeerdgronden.

In de omgeving van het plangebied zijn archeologische resten uit de Middeleeuwen – Nieuwe Tijd bekend.

In historische tijden (vanaf circa 1832) werd het terrein omschreven als heide in het noord- en noordwestelijke deel. Het zuidoostelijke deel is aangeduid als bouwland en hooiland. In het midden van het plangebied is ook een erf aan gegeven dat op dat moment in het bezit was van een schilder. Rond 1935 is deze bebouwing niet meer aanwezig. Rond 1970 verschijnt bebouwing tegen de zuidwestzijde van het plangebied en rond 1988 wordt een weg aangelegd tegen de oostzijde van het plangebied.

3.2 VERWACHTINGSMODEL

Op basis van geomorfologische aspecten geldt een middelhoge verwachting voor de periode Paleolithicum – Vroeg Neolithicum. Met name de zuidelijke helft van het plangebied ligt op dekzandwelingen en een duidelijk zichtbare verhoging in het landschap. Hoewel meer ten zuidoosten van het plangebied het landschap hoger ligt kan de aanwezigheid van steentijd in het plangebied niet worden uitgesloten.

Voor de periode Laat Neolithicum – Late Middeleeuwen geldt een middelhoge verwachting. Het plangebied ligt in een zone met veldpodzolgronden en beekerdgronden. Op oude kaarten is het plangebied en omgeving aangeduid als woestegrond. De eerste ontginning van het gebied vond vermoedelijk plaats in het eerste kwart van de 19^e eeuw. De aanwezige bodemtypen zijn tamelijk tot uitgesproken natte gronden die weinig mogelijkheden bodem voor vroegere landbouwtechnieken. Veldpodzolgronden werden meestal pas in gebruik genomen op het moment dat omliggende, meer geschikte bodemtypen al in gebruik waren. Rond 1787 ligt het plangebied nog middenin de woeste gronden.

Voor de Nieuwe Tijd geldt een hoge verwachting. In het plangebied heeft een erf gestaan. Dit erf is nog niet weergegeven op de Hottingerkaart van 1787 maar wel op de kadastrale kaart van 1832. Op kaarten vanaf 1900 is dit erf niet meer aangegeven. Vermoedelijk gaat dit om een zeer late keuterboerderij. In het plangebied kunnen resten hiervan worden verwacht. In hoeverre die resten nog intact aanwezig zijn is niet bekend: zeer waarschijnlijk is het plangebied vergraven.

Eventuele nederzettingen uit de steentijd hebben een omvang van 50 – 200 m² (kleine variant) of 200 – 1000 m² (middelgrote variant). Nederzettingen uit de periode Bronstijd – middeleeuwen hebben meestal een omvang tussen 500 – 2000 m² (huisplaats) of meer dan 8000 m² (dorp).¹¹

Deze resten liggen in de top van de natuurlijke ondergrond, mogelijk dicht onder het maaiveld onder een bouwvoor of eventuele ophogingslaag. De natuurlijke bodem wordt hier gevormd door dekzand waarin zich een podzol heeft ontwikkeld (westelijke deel). Eventuele resten bestaan uit vuursteenstrooiingen (voornamelijk Neolithicum, in mindere mate Bronstijd en IJzertijd). Daarnaast kan (gefragmenteerd) aardewerk worden verwacht, evenals houtskool, verbrande huttenleem en natuursteen. Vanaf ongeveer de 17^e eeuw is ook baksteen te verwachten (rurale gebieden; in bewoningskernen al eerder). Deze vondstcategorieën bevinden zich aan of in het pleistocene zand, direct onder een bouwvoor. Daarnaast kunnen grondsporen worden verwacht. Het gaat daarbij overwegend om paalkuilen, greppels en afvalkuilen en dergelijke. Deze bevinden zich in de top van de pleistocene ondergrond en kunnen zich tot op grote diepte uitstrekken.

3.3 ADVIES

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek worden archeologische resten verwacht. De geplande bodemingrepen zullen deze resten zeer waarschijnlijk aantasten. We adviseren daarom vervolgonderzoek aan in de vorm van een verkennend booronderzoek. Hierbij worden verspreid over de toegankelijke delen van het plangebied circa zes grondboringen gezet. De boringen hebben tot doel het archeologische verwachtingsmodel te toetsen en zo nodig aan te vullen. Met dit booronderzoek wordt de bodemopbouw in kaart gebracht. Aangezien de daadwerkelijke bodemopbouw in het plangebied niet precies bekend is, vormt een verkennend booronderzoek de aangewezen onderzoeksmethode. Op basis van de resultaten van dit onderzoek kunnen kansrijke delen worden geselecteerd voor eventueel vervolgonderzoek, terwijl delen met geen of weinig kansrijke delen van vervolgonderzoek kunnen worden uitgesloten.

---

¹¹ bron: Tol e.a., 2006.

HOOFDSTUK 4 VELDONDERZOEK

4.1 BESCHRIJVING ONDERZOEKSMETHODIEK

Het veldonderzoek heeft tot doel om meer inzicht te verkrijgen in de fysische situatie in het plangebied. Het dient de in het plangebied aanwezige bodems, de mate van verstoring en de aanwezigheid van potentiële archeologische niveaus in kaart te brengen. Aan de hand daarvan kan er voor het plangebied een gespecificeerd verwachtingsmodel worden opgesteld dat gedetailleerder en nauwkeuriger is dan een verwachtingsmodel dat louter gebaseerd is op bronnen en globalere bodem- en geomorfologische kaarten.

Het hele plangebied was toegankelijk voor archeologisch booronderzoek.

Voor aanvang van het veldonderzoek is een Plan van Aanpak (PvA) opgesteld¹² en gedeponneerd in Archis3. Het veldonderzoek bestond uit het zetten van negen verkennende boringen. De boringen verspreid over het plangebied en specifiek op de te bebouwen delen gezet.

Verkennend booronderzoek is een snelle en kostenefficiënte onderzoeksmethode om de archeologische potentie van een plangebied in kaart te brengen. Aangezien de specifieke bodemopbouw in het plangebied niet bekend is, is verkennend onderzoek in dit stadium de meest geschikte onderzoeksmethode.

De boringen zijn uitgevoerd met een Edelmanboor met een diameter van 7 cm. De boorkernen zijn visueel geïnspecteerd op het voorkomen van archeologische indicatoren.

De boringen zijn gemeten met GPS met een nauwkeurigheid van 3 m. Het bodemprofiel is beschreven volgens de norm NEN 5104 en ASB. De NAP-maaiveldhoogtes van de boringen zijn bepaald aan de hand van het AHN. De profielbeschrijvingen zijn opgenomen in bijlage 8. Daarbij is een benadering van de laagkleur afgebeeld. De boorpuntenkaart met de posities van de boringen is opgenomen in bijlage 7.

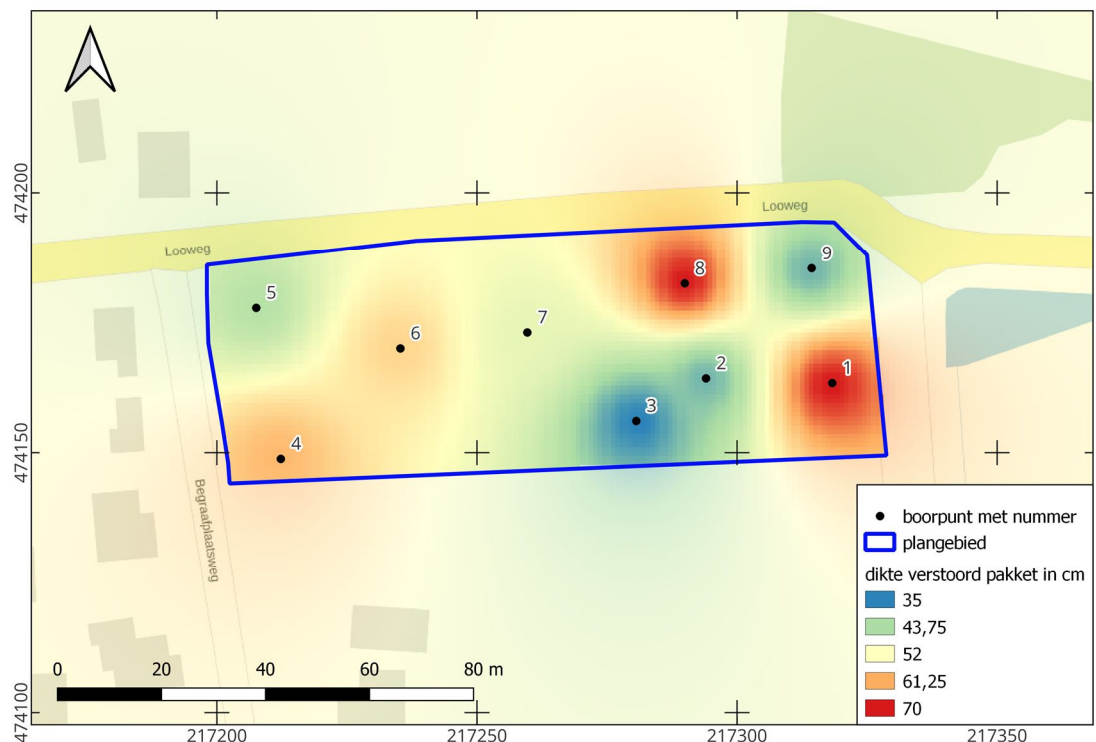
¹² E. Brouwer, 2023

4.2 RESULTATEN: LITHOLOGIE, LITHOGENESE EN BODEMONTWIKKELING

He typerende bodemprofiel bestaat uit een verstoord pakket, gevolgd door intact (verspoeld) dekzand.

Het verstoorde pakket bestaat overwegend uit zeer – matig fijn, matig siltig zand. De bovenste circa 30 cm is (donker)bruingrijs van kleur en betreft de bouwvoor. Daaronder is tot een diepte van gemiddeld 50 cm -mv sprake van sterk gevlekte, overwegend geelbruin gekleurde lagen. In enkele boringen zijn resten van een vergraven B-, BC- of C-horizont herkend (vergraven C-horizont in boringen 1, 4, 7, 8 en 9; vergraven BC- of B-horizont in boringen 5 respectievelijk 6).

Onderstaande afbeelding toont een interpolatie van de aangetroffen verstoringsdikte.

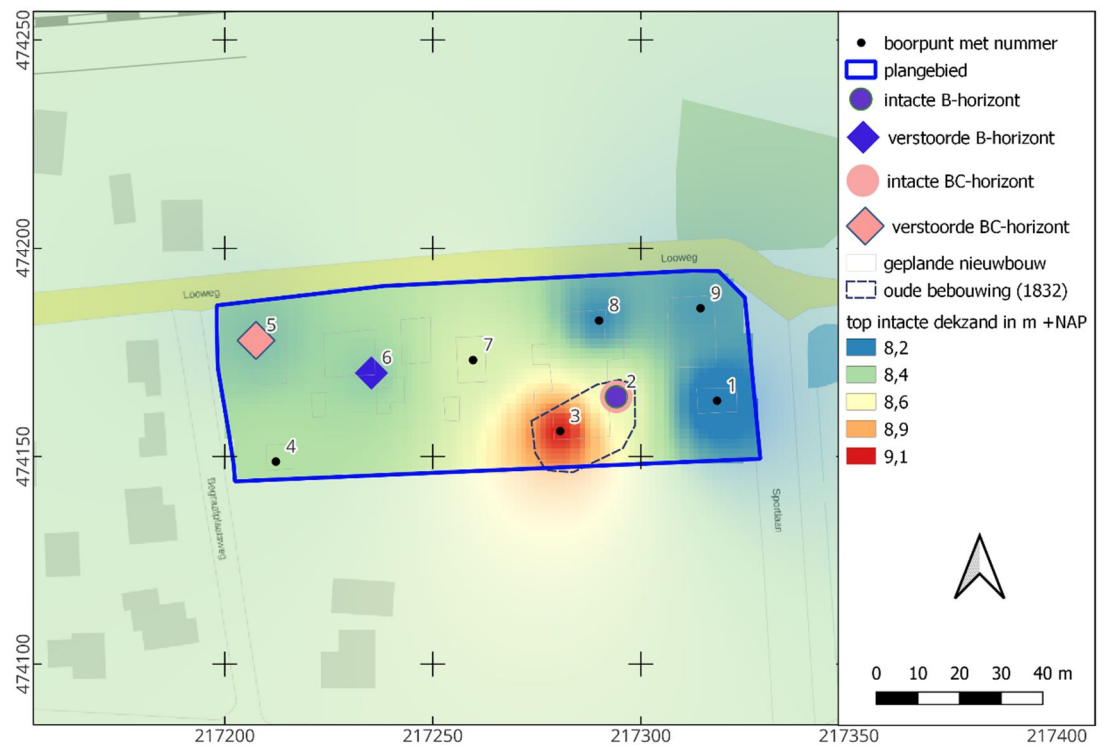
Afbeelding 12. Dikte verstoord pakket in cm (interpolatie).

Uit bovenstaande kaart blijkt dat er geen specifiek terrein deel is aan te wijzen waar sprake is van een wat diepere verstoring. Opvallend is dat in boringen 2 en 3 – waar rond 1832 vermoedelijk een erf lag – de verstoringdiepte relatief gering is.

De intacte ondergrond bestaat uit matig fijn, matig siltig zand. Onderstaande afbeelding toont een interpolatie van de NAP-hoogte van de top van dit intacte zand. In de meeste boringen resteert alleen een C-horizont. Waar de top wat hoger ligt is de C-horizont geel gekleurd; naar onder wordt deze lichtgeel en uiteindelijk beige/wit. Roestvlekken komen sporadisch voor (boring 5) en in de meeste boringen

is een grindbijmenging aangetroffen, wat op enige verspoeling wijst (boringen 1, 3, 4, 5, 6, 8 en 9).

In boring 2 – op de flank van de markante opduiking in het centraal zuidelijke plangebied en op de locatie van historische bebouwing – is tussen 40 en 45 cm -mv een intacte B-horizont aangetroffen en daaronder ligt tot 50 cm een intacte BC-horizont. De B-horizont is bruin gekleurd; de BC-horizont bruingeel. Op het hogere deel van de opduiking (boring 3) is echter sprake van een AC-profiel.

Afbeelding 13. Top intact dekzand in m NAP (interpolatie).

4.3 RESULTATEN: ARCHEOLOGIE

In boring 2 zijn enkele baksteenresten (gruis) aangetroffen in de onderzijde van het verstoorde pakket. Dit hangt vermoedelijk samen met de voormalige historische bebouwing die hier gestaan heeft. Andere archeologische indicatoren aangetroffen. Opsporing hiervan vergt meer intensieve vormen van archeologisch veldonderzoek en was niet het doel van het hier uitgevoerde verkennende booronderzoek (zie paragraaf 1.7).

HOOFDSTUK 5 CONCLUSIE EN VERWACHTING

Op de flank van de kleine dekzandopduiking in het plangebied is een intacte B- en BC-horizont aangetroffen (boring 2). Dit betekent dat het archeologische niveau – het vroegere woonniveau en het niveau waarin intacte archeologische resten aanwezig kunnen zijn – hier grotendeels intact is. Op het hogere deel van de dekzandopduiking is een AC-profiel aangetroffen (boring 3), maar de verstoorde laag (A-horizont) heeft hier een dikte van slechts 35 cm. De top van de nog aanwezige intacte C-horizont ligt hier hoger dan de top van de intacte B-horizont even verderop. Voor wat betreft boring 3 kan worden aangenomen dat de bodemverstoring hier ondiep reikt. Het oorspronkelijke woonniveau is hier waarschijnlijk verdwenen, maar zowel diepe als ondiepe grondsporen (funderingen, uitbraaksleuven, paalkuilen, afvalkuilen en dergelijke) zijn hier vermoedelijk nog aanwezig. Voor dit deel kan het verwachtingsmodel worden gehandhaafd.

Elders is een tot in de C-horizont verstoord bodemprofiel aangetroffen. Vermoedelijk reikt de verstoring in boringen 5 en 6 niet diep, maar elders is ook de top van de C-horizont verstoord. Gezien de wat lagere ligging was dit deel van het plangebied ook een minder aantrekkelijke nederzettingslocatie. Voor het resterende deel kan het verwachtingsmodel daarom worden verworpen. Eventuele diepere grondsporen voor zover deze zich in de nog aanwezige C-horizont uitstrekken kunnen nog wel bewaard zijn gebleven.

HOOFDSTUK 6 SELECTIEADVIES

Op basis van de onderzoeksresultaten wordt nader archeologisch onderzoek geadviseerd conform protocol 4003 IVO (landbodems) in een deel van het plangebied (zie onderstaande advieskaart). Specifiek worden resten van bebouwing van rond 1832 verwacht (hoge verwachting Nieuwe Tijd). Daarnaast geldt een algemene (middelhoge) verwachting op resten uit de periode Laat-Paleolithicum tot en met Late Middeleeuwen.

Afbeelding 14. Advieskaart vervolgonderzoek (proefsleuven)

Resten uit de periode Laat-Paleolithicum tot en met Vroege Middeleeuwen en vanaf de Late Middeleeuwen laten zich in het algemeen goed opsporen door middel van karterende boringen; nederzettingen uit deze perioden kenmerken zich vaak door veel mobiel vondstmateriaal (vuursteen, aardewerk en dergelijke), dat kan worden opgeboord en herkend op de zeef. Resten uit de tussenliggende periode (Midden-Neolithicum tot en met Vroege Middeleeuwen) bestaan overwegend uit grondsporen. Mobiele resten zijn in dit deel van Nederland meestal uitgesproken schaars. Resten van nederzettingen uit deze periode zijn alleen effectief op te sporen door middel van een proefsleuvenonderzoek. Het aanleggen van proefsleuven is daarnaast een

(meer) geschikte methode om resten van funderingen en uitbraaksleuven en dergelijke op te sporen.

Gelet op de bovenstaande adviseren we daarom vervolgonderzoek uit te voeren in de vorm van een proefsleuvenonderzoek conform de KNA Leidraad Inventariserend Veldonderzoek Deel: Proefsleuvenonderzoek (IVO-P).¹³ Een sleuf met een lengte van ongeveer 35 m en een breedte van 2 m diagonaal (noordoost – zuidwest) in het adviesgebied volstaat om een eventueel aanwezige vindplaats op te sporen.

Voor het uitvoeren van een proefsleuvenonderzoek dient een door het bevoegd gezag goed te keuren programma van eisen (PvE) te worden opgesteld.

We adviseren in het bestemmingsplan een aanduiding omtrent archeologie op te nemen.

De implementatie van dit advies is in handen van de gemeente Deventer, hierin vertegenwoordigd door de archeologisch adviseur van de gemeente, de heer E. Mittendorff.

Mochten bij graafwerkzaamheden elders in het plangebied onverhoopt toch archeologische resten worden aangetroffen, dan geldt conform de Erfgoedwet (art. 5.10) een meldingsplicht. Dit kan bij Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (033 421 74 56) of via de website: www.cultureelerfgoed.nl/contact.

---

¹³ Borsboom e.a., 2012

literatuur

Berendsen, H.J.A., 2005 (1997). *Landschappelijk Nederland. De fysisch geografische regio's*. Assen.

Berendsen, H.J.A., 2008. *De vorming van het land*. Assen.

Borsboom, A.J. en J.W.H.P. Verhagen, 2012. KNA Leidraad Inventariserend Veldonderzoek. Deel: Proefsleuvenonderzoek (IVO-P). Gouda.

Bosch, J.H.A., 2008. *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 1.1. Op basis van de Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 5.2. Deltares-rapport 2008-U-R0881/A*.

Haveman, E., 2010. *IRAD 48: Schipsbeekweg, Bathmen. Project 374: Archeologische waarneming*. Deventer.

Mulder, E.F.J. de., 2003. *De ondergrond van Nederland*. Groningen.

Nederlands Normalisatie-instituut, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*, Nederlands Normalisatie-instituut Delft.

Tol, A.J., J.W.H.P. Verhagen en M. Verbruggen, 2012. *Leidraad inventariserend veldonderzoek; Deel: karterend booronderzoek v2*. SIKB

Brouwer, E., 2023. Plan van Aanpak ivo-verkennend Plangebied Looweg, Bathmen, Deventer. Almelo.

Archeologische databases/internetbronnen

ArchisIII

www.boorstaten.nl

www.topotijdreis.nl

www.hisgis.nl

www.grondwatertools.nl

www.kadastralekaart.com

Gebruikte kaarten

Historische kaarten vanaf 1890 tot en met 2015. Bron: www.topotijdreis.nl. Geraadpleegd op 16-5-2023

Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN2), nauwkeurigheid Z-waarde <= 5 cm. Bron: www.ahn.nl. Geraadpleegd op 15-5-2023

Kaart waarnemingen, AMK-terreinen en onderzoeksmeldingen. Bron: bodemdata.nl/basiskaarten. Geraadpleegd op 20-6-2023

Gedetailleerde Bodemkaart, schaal 1:10.000. Bron: www.pdok.nl. Geraadpleegd op 15-5-2023

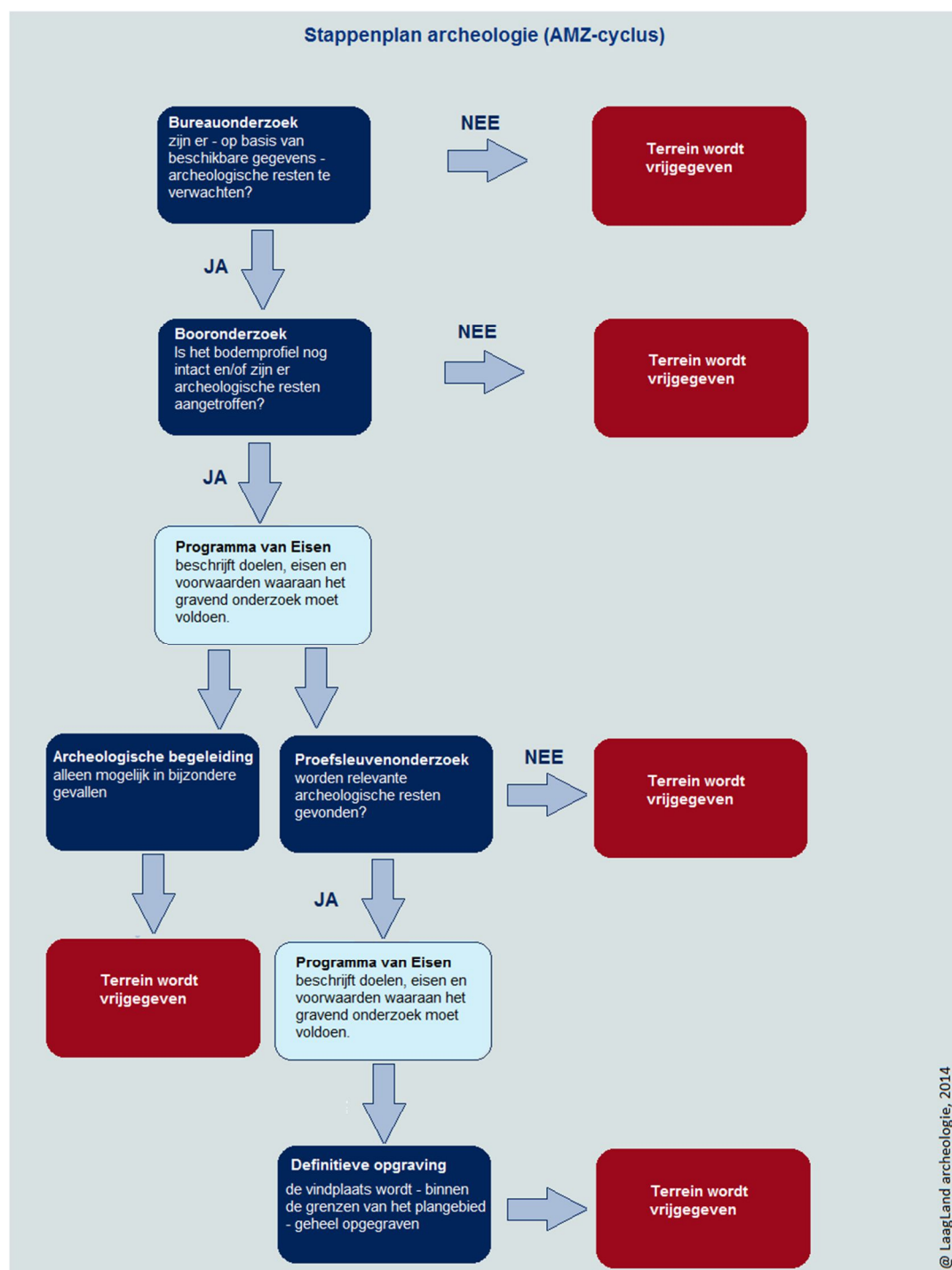
gemeentelijke archeologische verwachtingskaart. Bron: gemeente Deventer. Geraadpleegd op 15-5-2023

Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000. Bron: www.pdok.nl. Geraadpleegd op 15-5-2023

Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek - verkennende fase Looweg te Bathmen,
gemeente Deventer, Overijssel

Topografische kaart, schaal 1:10.000. Bron: www.pdok.nl. Geraadpleegd op 15-5-2023

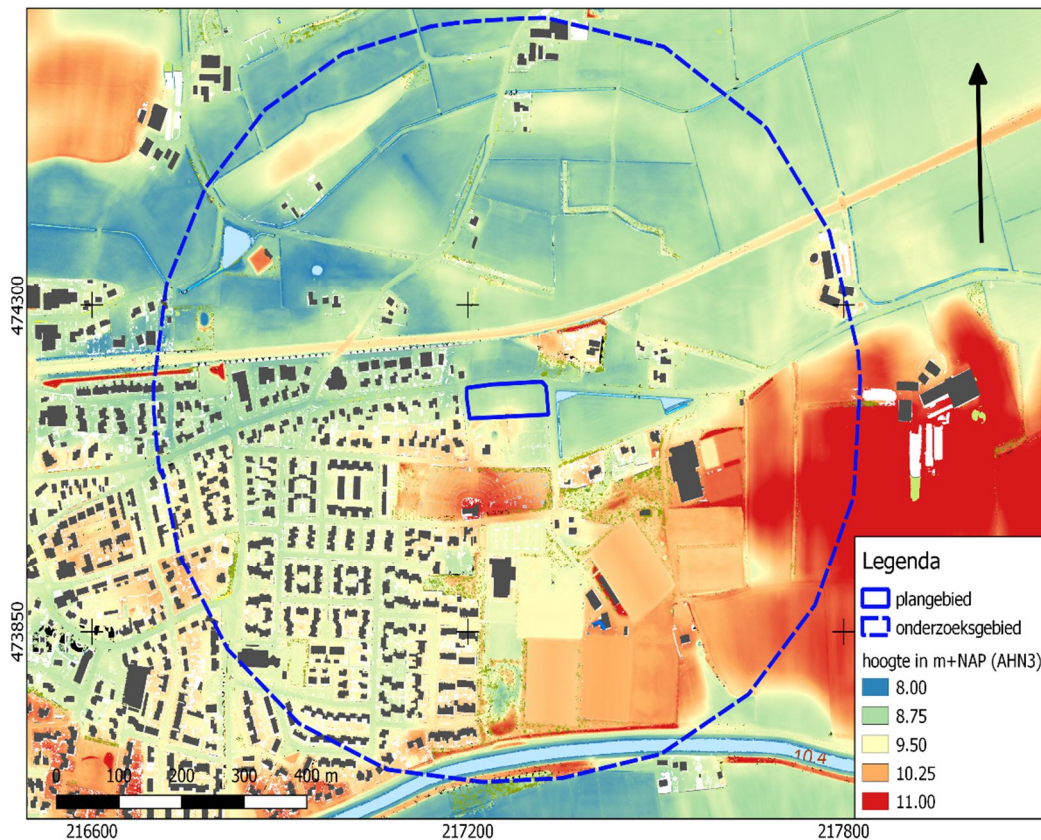
BIJLAGE 1 AMZ-CYCLUS

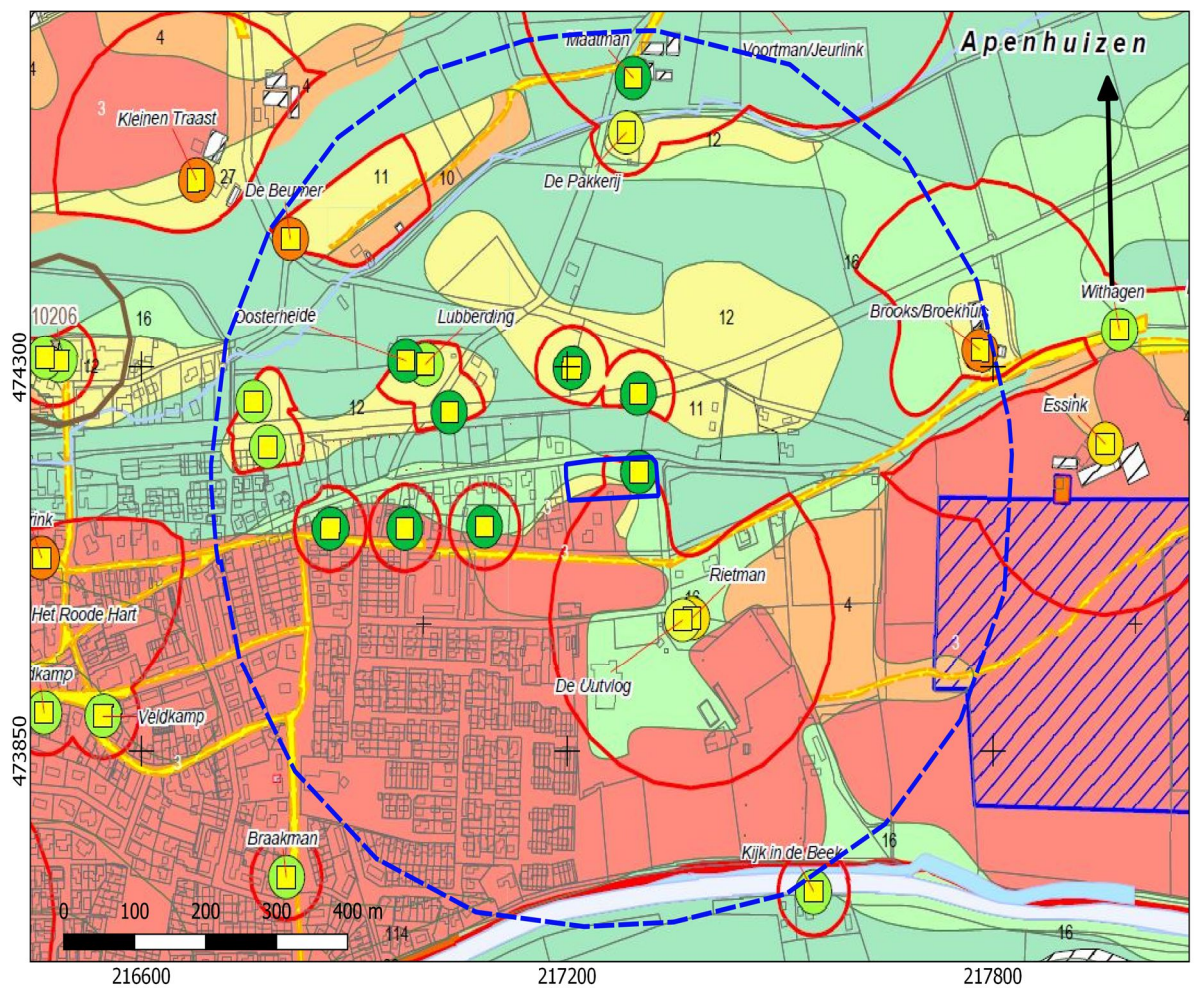
BIJLAGE 2 ARCHEOLOGISCHE PERIODEN

Archeologische perioden				Datering	
Nieuwe tijd		C		1795	
		B		1650	
		A		1500	
Middeleeuwen		Laat		1250	
		Vol		1050	
		vroeg	Ottoons	900	
			Karolingisch	725	
			Merovingisch	450	
Romeinse tijd		Laat		270	
		Midden		70 na Chr.	
		Vroeg		15 voor Chr.	
Prehistorie	IJzertijd		Laat		250
			Midden		500
			Vroeg		800
	Bronstijd		Laat		1100
			Midden		1800
			Vroeg		2000
	Neolithicum		Laat		2850
			Midden		4200
			Vroeg		4900/5300
	Mesolithicum		Laat		6450
			Midden		8640
			Vroeg		9700
	Paleolithicum		Jong		35.000
			Midden		250.000
			Oud		
@ Laagland Archeologie, 2014					

BIJLAGE 3 ACTUEEL HOOGTEBESTAND NEDERLAND

BIJLAGE 4 GEMEENTELIJKE ARCHEOLOGISCHE VERWACHTINGSKAART

Die plaatsen, welke in de Douwelerkolk verdrongen zijn ...

Archeologische waarden- en verwachtingskaart voor de gemeente Deventer

RAAP-rapport 2571, kaartbijlage 2, oostblad, schaal 1:10.000

Verwachte dichtheid aan archeologische resten binnen landschappelijke eenheden

terrein van cultuurhistorische waarde,
stad Deventer binnen de vestingwerken
(AMK-terrein 13969)

hoge verwachting, waarschijnlijk goede conservering

hoge verwachting, mogelijk goede conservering

middelmatige verwachting

lage verwachting

lage verwachting, beekdallandschap

onbekende verwachting

Zeer hoog voor archeologische resten uit met name de Karolingische periode en later. Archeologische resten veelal afgedekt door een >50 cm dikke conserverende laag en daardoor waarschijnlijk goed geconserveerd (profieltype 1).

Hoog voor archeologische resten uit alle perioden. Archeologische resten afgedekt door een >50 cm dikke conserverende laag en daardoor waarschijnlijk goed geconserveerd (profieltype 1).

Hoog voor archeologische resten uit alle perioden. Archeologische resten vlak onder het maaiveld en daardoor kwetsbaar (profieltypen 2 en 3).

Middelmatig voor archeologische resten uit met name de oudere Prehistorie. Archeologische resten afgedekt door een >50 cm dikke conserverende laag en daardoor waarschijnlijk goed geconserveerd (profieltype 4) of archeologische resten vlak onder het maaiveld en daardoor kwetsbaar (profieltypen 5 en 6).

Laag voor archeologische resten uit alle perioden. Archeologische resten afgedekt door een >50 cm dikke conserverende laag en daardoor waarschijnlijk goed geconserveerd (profieltype 7) of archeologische resten vlak onder het maaiveld en daardoor kwetsbaar (profieltypen 8 en 9).

Laag voor archeologische resten uit alle perioden. Specifieke verwachting voor (beek)dalgebonden archeologie (resten van jachtactiviteiten, nederzettingdumps, deposities, overgangen en beekaccessen). Archeologische resten afgedekt door een al dan niet dikke conserverende laag beekafzettingen (klei, zand, veen) en daardoor waarschijnlijk goed geconserveerd (profieltype 14).

Afhankelijk van ter plaatse aanwezige bodemverstoringen en onderliggende verwachtingszone.

Historische nederzettingenlocaties

historische nederzetting/erven (centrumpunt)

Groot Baarle boerderijnaam

Fase

onbekend

fase 1 (AD 800-1100)

fase 1 of 2 (AD 800-1500)

fase 1, 2 of 3a (AD 800-1598)

fase 2 (AD 1100-1500)

fase 2 of 3a (AD 1400-1600)

fase 3a (AD 1500-1700)

fase 3a of 3b (AD 1500-1832)

fase 3b (AD 1700-1832)

fase 4 (AD 1832-1900)

bufferzone boerderijverplaatsingen (200/50 m)

Tweede Wereldoorlog

Gebouw, kazernes en overige onderkomens

Onderdeel uit stelling

Opmarspunt

Overig

Stelling lichte/zwarte FLAK (Duits luchtdoelgeschut)

1003 Deventer WOII-nummer

bufferzone elementen Tweede Wereldoorlog (50/100/200 m)

Indicatie mate van bodemverstoring

> 40 cm - Mv afgegraven bodem

vergraven grond (< 40 cm - Mv verstoord)

opgehoogd

geëgaliseerd

archeologische verwachting

laag, vermoedelijk tot diep onder het archeologische niveau vergraven bodem

afhankelijk van onderliggende verwachtingszone en verstoringsdiepte

afhankelijk van onderliggende verwachtingszone

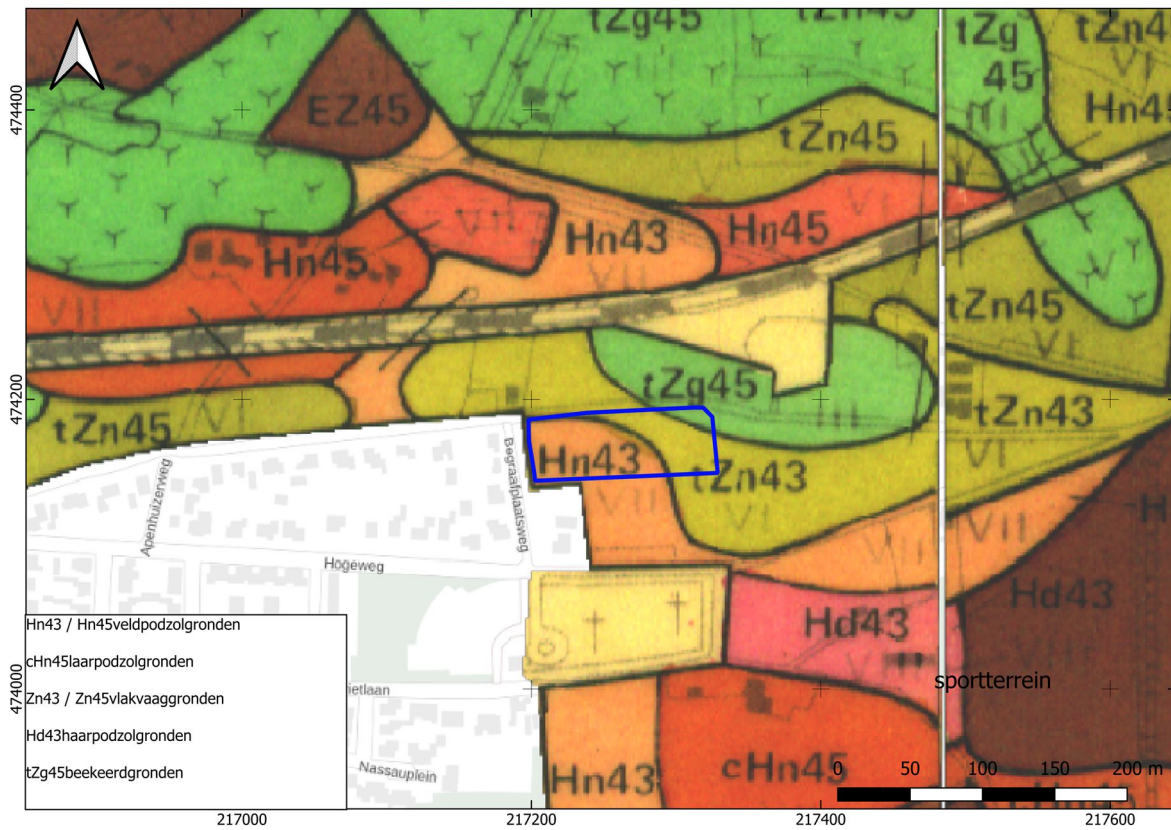
afhankelijk van onderliggende verwachtingszone en verstoringsdiepte

Landschappelijke eenheden

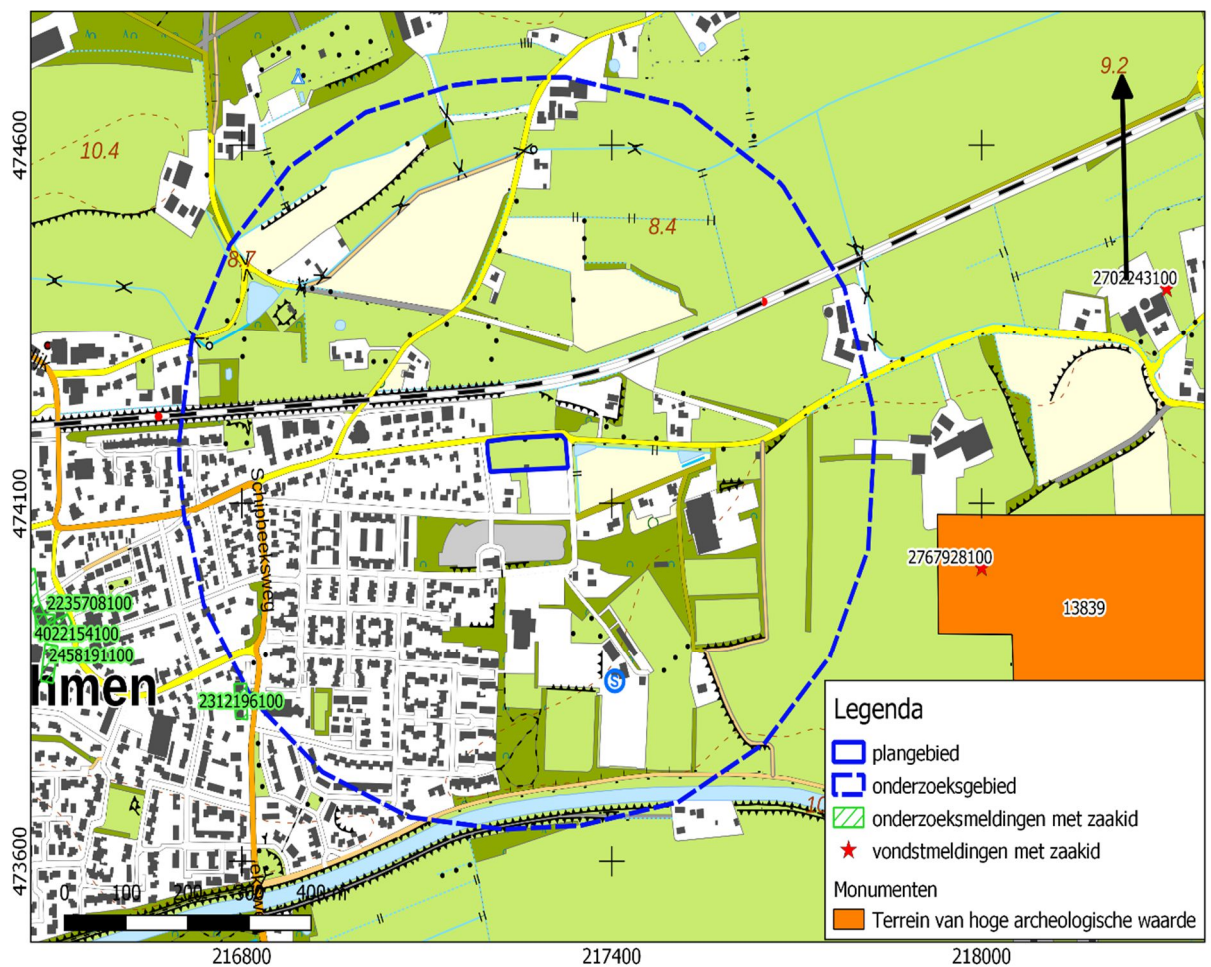
Dekzandlandschap

- 1 - stuifzandrug - of kop (relief > 2.5 m)
- 2 - associatie van stuifzand en dekzandruggen en koppen
- 3 - hoge dekzandduinen met plaggendek
- 4 - hoge dekzandduinen met dun plaggendek
- 5 - dekzandrug
- 6 - laatglaciaal en/of vroegholoceen duin met dun plaggendek
- 7 - laatglaciale en/of vroegholoceen duin met plaggendek
- 8 - lage dekzandduinen met plaggendek
- 9 - lage dekzandduinen met dun plaggendek
- 10 - lage dekzandduinen
- 11 - dekzandwieling met dun plaggendek
- 12 - dekzandwielingen
- 13 - dekzandvlakke
- 14 - fluviale terrasrest met (jong) dekzandwielingen
- 15 - fluviale terrasrest met (oud) dekzand en dun plaggendek
- 16 - fluviale terrasrest met (oud) dekzand
- 17 - (uitgestoven) laagte/depressie

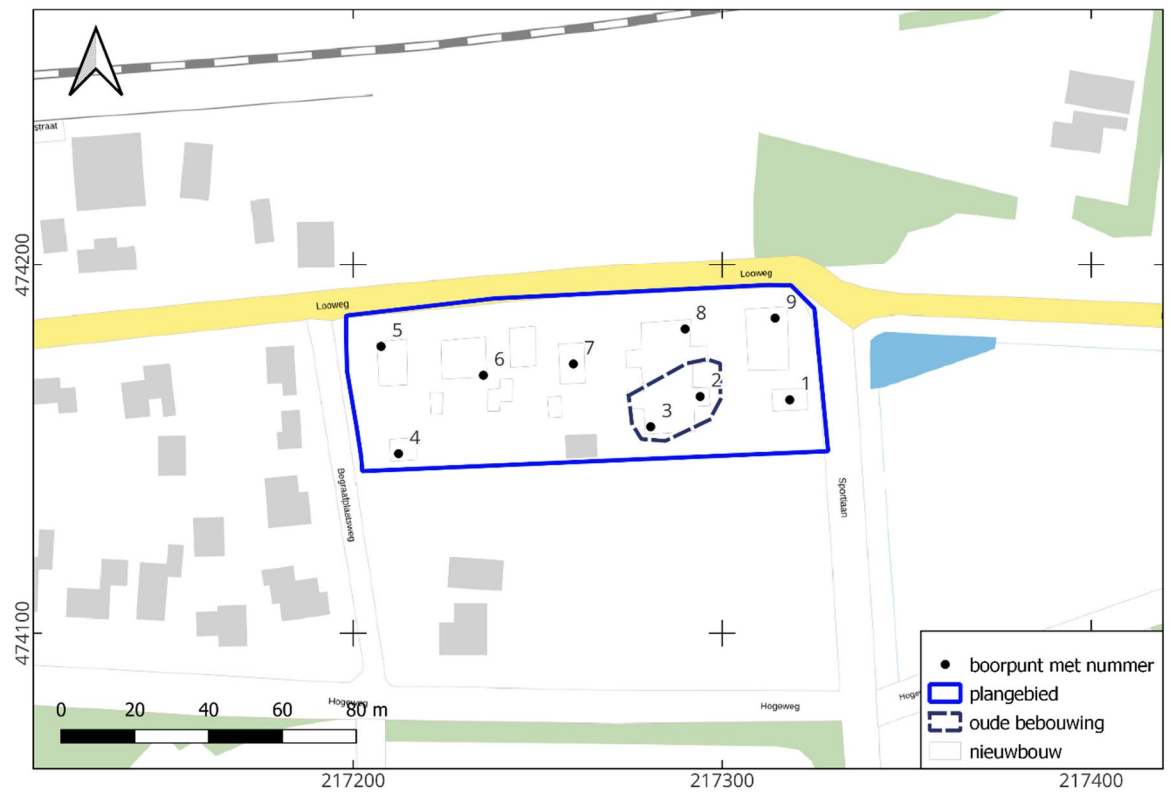
BIJLAGE 5 BODEMKAART

BIJLAGE 6 WAARNEMINGEN, AMK- TERREINEN EN ONDERZOEKSMELDINGEN

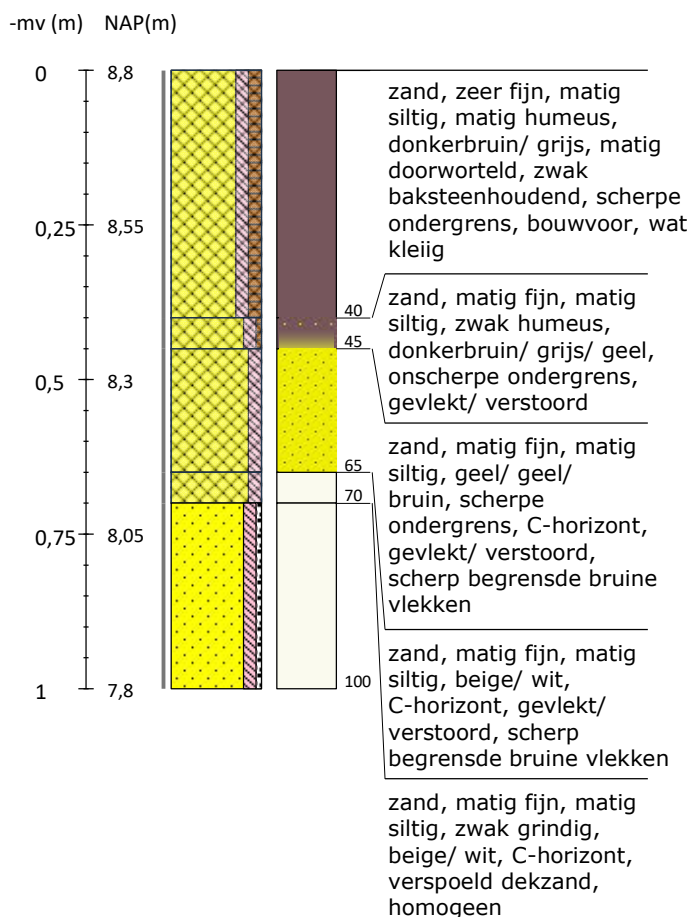
BIJLAGE 7 BOORPUNTENKAART VELDONDERZOEK

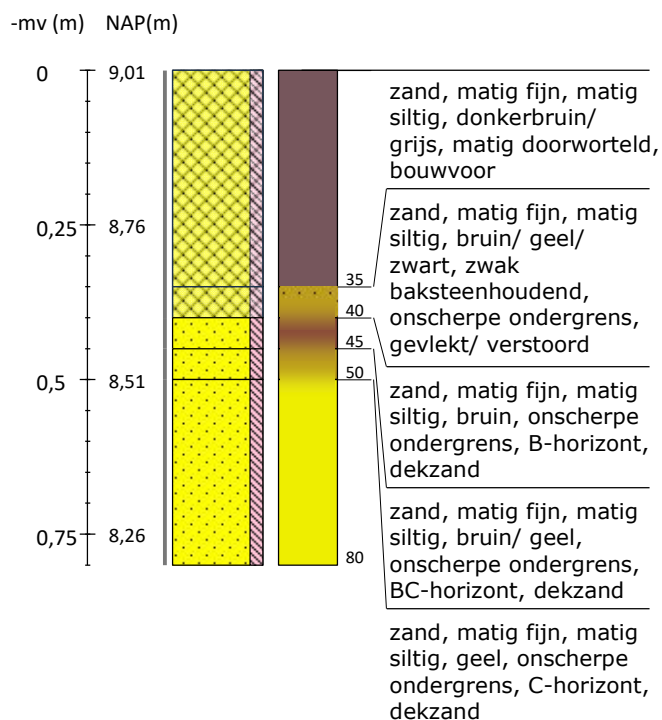
BIJLAGE 8 BOORSTATEN

VELDONDERZOEK

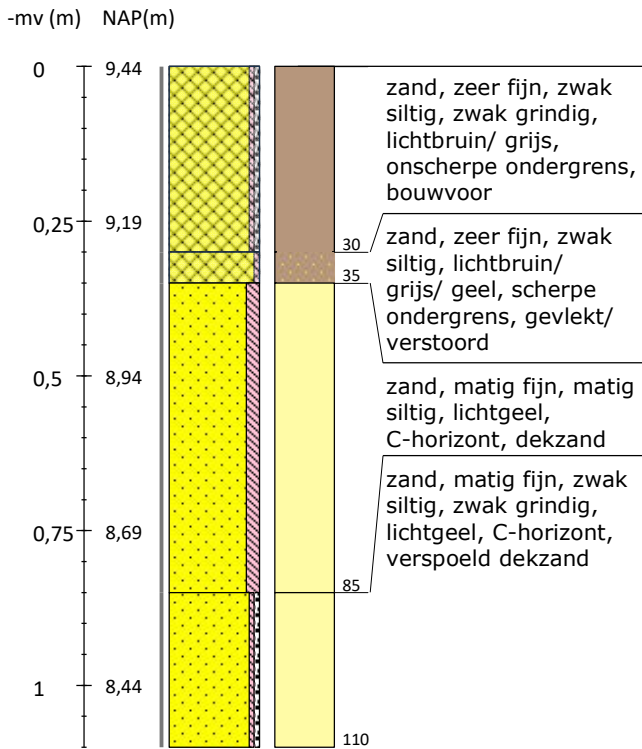
Boring 1 RD-coördinaten: 217318/474163

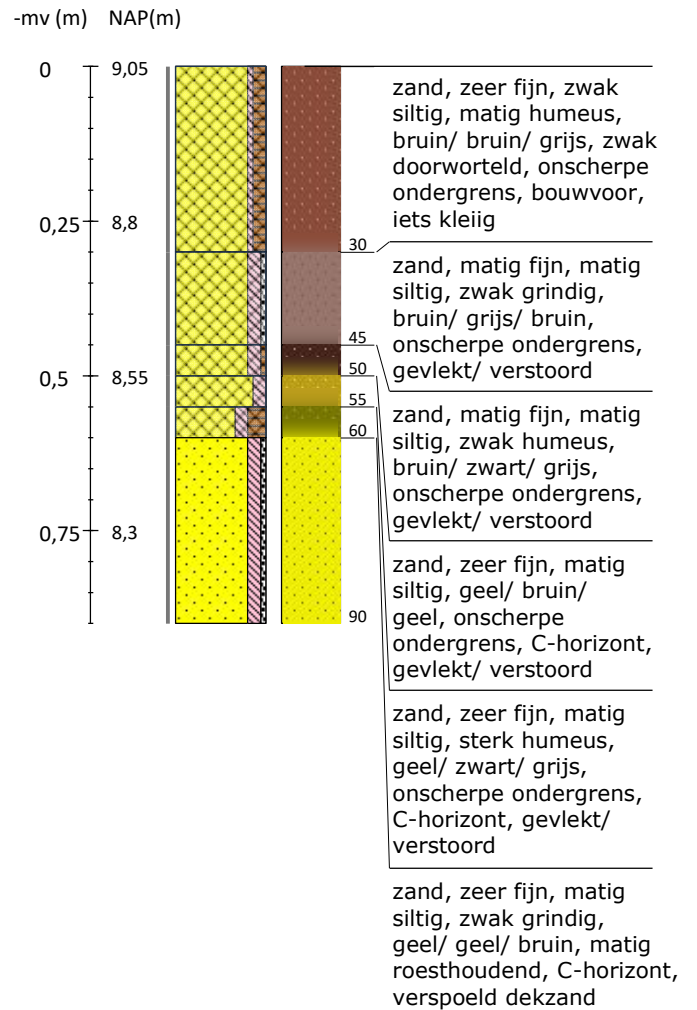
Boring 2 RD-coördinaten: 217294/474164

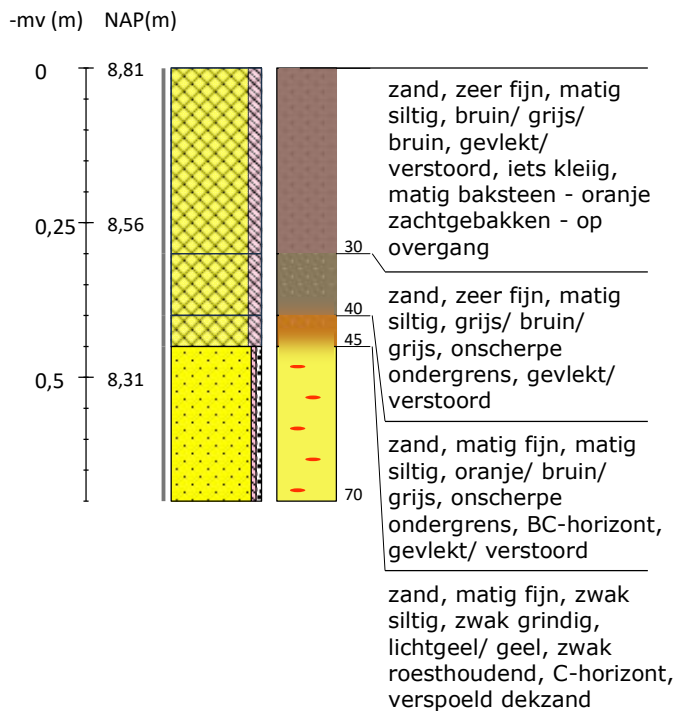
Boring 3 RD-coördinaten: 217281/474156

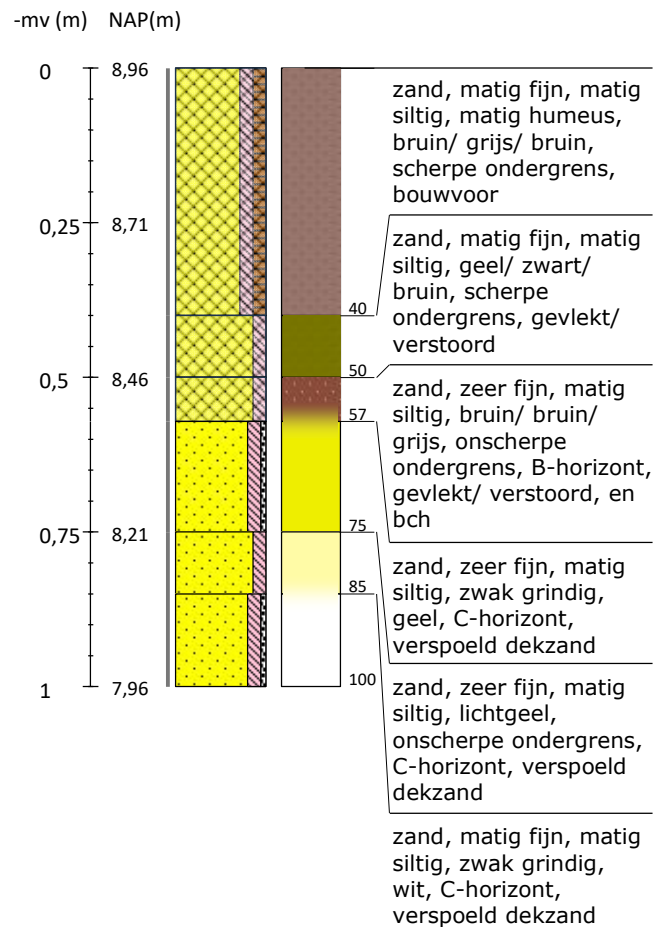
Boring 4 RD-coördinaten: 217212/474149

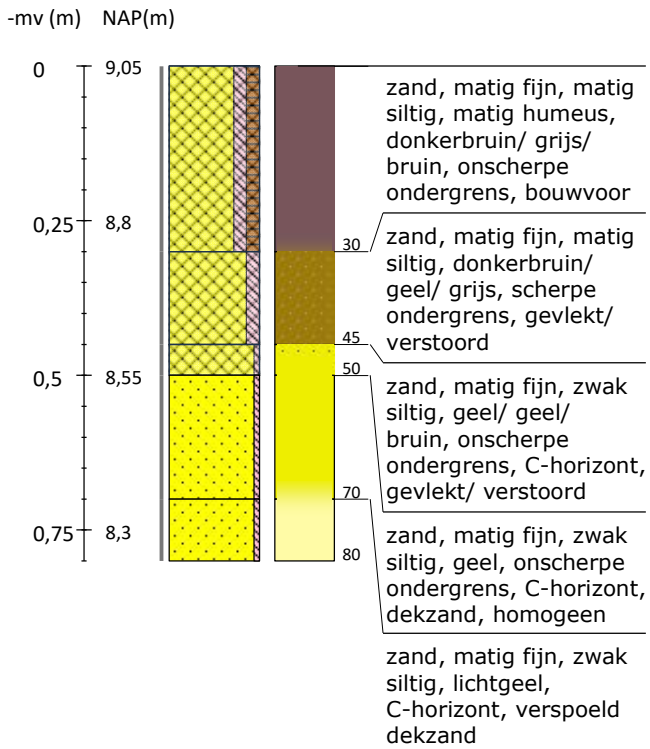
Boring 5 RD-coördinaten: 217208/474178

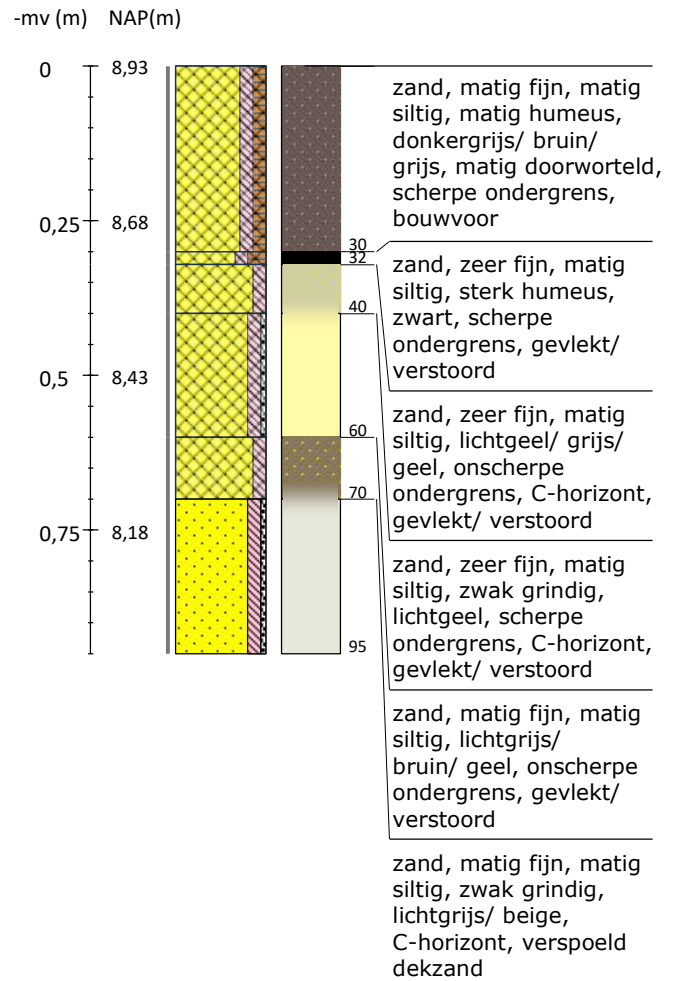
Boring 6 RD-coördinaten: 217235/474170

Boring 7 RD-coördinaten: 217260/474173

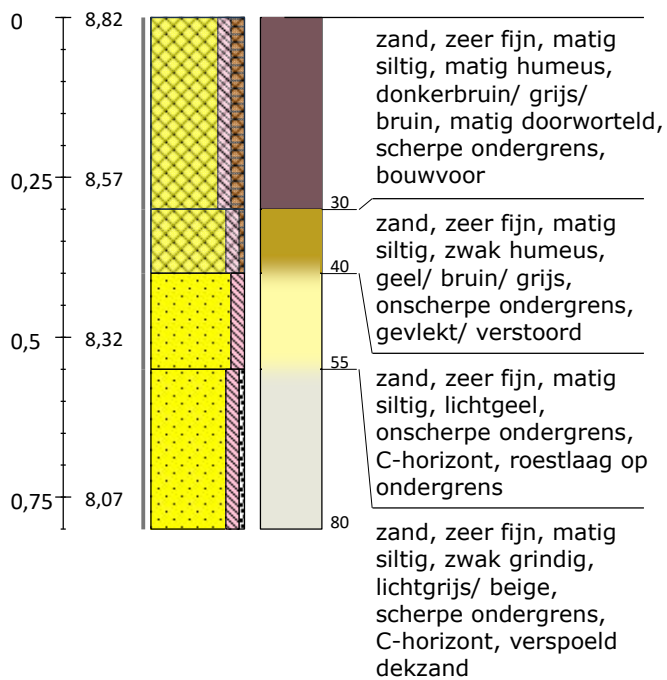

Boring 8 RD-coördinaten: 217290/474183

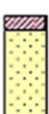
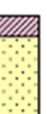
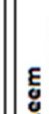

Boring 9 RD-coördinaten: 217314/474185

-mv (m) NAP(m)

Legenda (conform NEN 5104, boorbeschrijvingsnorm van NITG-TNO en ASB)

Zand 	Veen 	Zandmediaan uiterst fijn < 105 µm zeer fijn 105 - < 150 µm matig fijn 150 - < 210 µm matig grof 210 - < 300 µm zeer grof 300 - < 420 µm uiterst grof 420 - < 2000 µm Zandsortering goed gesorteerd D60/D10 < 1,8 matig gesorteerd D60/D10 1,8 < 3 slecht gesorteerd D60/D10 > 3	Boortype Edelmanboor Ø 7 cm Edelmanboor Ø 10 cm Edelmanboor Ø 12 cm Edelmanboor Ø 15 cm Guts Ø 2 cm Guts Ø 3 cm Zuigerboor Riverside boor Ø 7 cm
Klei 	Grind 	Inclusies/archeologische indicatoren (resten van planten, wortels, schelpen, wortels, hout, baksteen, puin, kolengruis, glas, aardewerk, houtskool, vuursteen, bot, fosfaat) weinig < 1% matig 1-10% veel > 10%	Mechanische boor Ø 10 cm Mechanische boor Ø 12 cm Mechanische boor Ø 15 cm Mechanische boor Ø 20 cm
Leem 	Overige toevoegingen 	Begrenzing onderliggende laag scherp overgangsgebied < 0,3 cm onscherp overgangsgebied 0,3 - < 3 cm diffuus overgangsgebied 3 cm - < 10 cm	Grondwaterstand GHG GWG GLG
		Kalkgehalte kalkloos geen opbruising, minder dan 0,5% CaCO ₃ kalkarm hoorbare opbruising, circa 0,5 - 1 à 2 % CaCO ₃ kalkrijk zichtbare opbruising, 1 à 2% CaCO ₃	Boorstaten - www.boorstaten.nl

BIJLAGE 9 VERKLARENDE WOORDENLIJST

AMK-terreinen - De AMK (Archeologische Monumentenkaart) is een bestand van alle bekende, behoudenswaardige archeologische terreinen in Nederland. Op de kaart staan terreinen van archeologische, hoge archeologische en zeer hoge archeologische waarde (al dan niet wettelijk beschermd) aangegeven. De AMK wordt niet meer geactualiseerd.

ARCHIS3 - Archis3 (Archeologisch Informatiesysteem) is een databank waarin gegevens over archeologisch onderzoek, vindplaatsen en terreinen in Nederland zijn opgeslagen.

Bronstijd - In de Bronstijd (2.000 – 800 voor Chr.) werden voor het eerst voorwerpen van brons – een legering van koper en tin – gemaakt, hoewel vuursteen nog steeds breed toegepast werd. Aardewerk uit deze periode is meestal zeldzaam en van slechte kwaliteit ('hondebrokaardewerk'). Waarschijnlijk werden veel tradities en gebruiken uit het Neolithicum in deze periode voortgezet, waaronder aanvankelijk het gebruik overledenen in grafheuvels bij te zetten. Later, rond 1.200 voor Chr. werd begraving vervangen door crematies, die in urnenvelden en soms ook in oudere grafheuvels werden bijgezet.

Donk - Pleistocene zandopduiking (= de top van een rivierduin).

Es – een es (enk, eng) is een areaal bouwland dat door meerdere grondgebruikers wordt gebruikt. Een es is ruimtelijk begrensd en als zodanig herkenbaar, maar de individuele percelen zijn niet gescheiden door duidelijk herkenbare grenzen.

Formatie van Bostel – de Bostel-afzettingen bestaan overwegend uit zand en in wat mindere mate uit leem. Deze afzettingen zijn vooral onder koude, periglaciale omstandigheden gevormd. Het betreft onder andere afzettingen die door de wind zijn afgezet (eolische afzettingen), niet-eolische afzettingen zoals löss, kleinschalige fluviale afzettingen, hellingafzettingen, en lacustiene afzettingen.

Formatie van Drenthe – de sedimenten van de Drentheformatie bestaan overwegend uit matig fijn tot uiterst grof grindhoudend zand, klei en leem. Deze sedimenten zijn gevormd door of nabij het landijs tijdens het Saalien. Het afzettingsmilieu was glaciaal, inclusief subglaciaal (keileem/grondmorene; diamict), fluvioglaciaal (sandur, kame en esker; (kei)zand), en glaciolacustrien (klei met warven).

Glaciolacustriene afzettingen – deze afzettingen zijn gevormd in een glaciaal. Het zijn zeer fijngelaagde kleiafzettingen, waarbij de fijne gelaagdheid is ontstaan door de toenmalige grote verschillen in temperatuur en organische activiteit tussen zomer en winter.

Bodemhorizont – een bodemhorizont is een laag of zone die wordt gevormd door bodemvorming. Een bodemhorizont onderscheidt zich van andere lagen door kleur, textuur, structuur en abiotische factoren. De aan- of afwezigheid van bodemhorizonten in podzolgronden geeft belangrijke informatie in hoeverre het vroegere loop-/woonniveau nog intact is en in welke mate daarmee archeologische resten zijn te verwachten.

De A-horizont ligt meestal aan of vlak onder het maaiveld en is vaak humeus. Vaak vormt de bouwvoor de A-horizont. De E-horizont ligt meestal onder de A-horizont.

De E-horizont is ontstaan onder invloed van (regen)water, waardoor klei, humus en/of aluminium omlaag zijn getransporteerd. De E-horizont is vaak lichtgrijs van kleur ('loodzand').

De B-horizont ligt onder de E-horizont. Dit is een inspoelingslaag. De B-horizont is meestal bruin of donkerbruin gekleurd.

De BC-horizont kan onder de B-horizont voorkomen. Dit is een overgangslaag van B- naar C-horizont. De kleur is meestal donkergeel, bruingeel of geelbruin

De C-horizont is de minerale horizont van ongeconsolideerd materiaal. Het is het moedermateriaal waarin de bovenliggende horizonten zijn gevormd.

IJzertijd - In de IJzertijd (800 – 12 voor Chr.) werden de eerste ijzeren voorwerpen gemaakt. IJzer was harder dan brons en ijzererts was veel breder beschikbaar dan de grondstoffen voor brons (koper en tin). Het winnen en smeden van ijzer vereiste echter veel kunde en kennis. Naast aardewerk worden vanaf deze periode soms resten van ijzeroventjes gevonden of afval dat is ontstaan bij ijzerwinning. Op de hogere zandgronden kwamen *celtic fields* (raatakkers) tot ontwikkeling. Dit waren akkercomplexen die zich soms tot over een groot gebied konden uitstrekken en gekenmerkt werden door relatief kleine akkertjes die omgeven werden door raatvormige wallen. Men woonde temidden van de akkers. Ten opzichte van de voorgaande en latere perioden werden vaak nattere gronden opgezocht. Vanaf de IJzertijd ook werden de zeekleigebieden in gebruik genomen.

Kampontginning – kampontginningen zijn veelal kleinschalige, meestal vrij late ontginningen die vanuit een of een beperkt aantal personen zijn opgezet (eenmanses). Vaak zijn diverse kampontginningen op den duur samengegroeid tot een grotere es.

Laagpakket van Wierden - (Boxtelformatie). Tot dit laagpakket worden de dekzanden gerekend. Dekzand is gedurende het laat-Weichselien – vroeg-Holoceen gevormd onder invloed van de wind

Loodzand - In een plaggendek wordt regelmatig loodzand aangetroffen: bij het winnen van plaggen werd eerst de natuurlijke toplaag afgestoken. In deze toplaag was een E-horizont (uitspoelingslaag) aanwezig met een kenmerkende grijze kleur. Loodzand wordt meestal aangetroffen in de onderzijde van het plaggendek.

Middeleeuwen - De Middeleeuwen duurden van 450 – 1500 na Chr. Over de periode vlak na het definitieve vertrek van de Romeinen uit Nederland is weinig bekend. Tot op heden zijn relatief weinig vindplaatsen uit deze periode aangetroffen. Er zijn sterke vermoedens dat resten uit deze periode voor een belangrijk deel onder de huidige oude stads- en dorpskernen en oude akkercomplexen liggen. Vanaf ongeveer de 10^e eeuw ontstaat er weer enige stabiliteit en is sprake van een min of meer centraal gezag. De maatschappij raakt gefeodaliseerd. In deze periode werd een begin gemaakt met de ontginning van veen, heide en bos.

Moedermateriaal – ook wel het uitgangsmateriaal genoemd, is het materiaal waaruit de bodem is gevormd, het verse sediment vóór de verandering door de bodem vorming.

Neolithicum - Het Neolithicum (5.300 – 2.000 voor Chr.) wordt gekenmerkt door een overschakeling van jagen/verzamelen naar landbouw en veeteelt. De mens ging zich op een min of meer vaste locatie vestigen. Aanvankelijk werd daarnaast nog gejaagd en verzameld, maar meer en meer werd de mens agrariër. Doordat men zich op een locatie kon vestigen, namen de materiële bezittingen sterk toe. Men bouwde boerderijen en andere constructies en creëerde voorwerpen van aardewerk en geslepen steen. De bevolking kon groeien en de samenlevingen werden complexer. Uit deze periode zijn hunebedden en grafvelden/-heuvels bekend.

Paleolithicum - Gedurende het Paleolithicum (300.000 – 8.800 voor Chr.) is Nederland wel bezocht door de mens (*Homo Sapiens Sapiens* en *Homo Sapiens Neanderthalensis*) gedurende de warmere perioden. Sporen zijn echter schaars en vaak verstoord. De mens trok destijds als jager/verzamelaar rond in kleine groepen. Afhankelijk van het seizoen en aanwezige voedselbronnen werden steeds wisselende, tijdelijke kampementen bewoond.

Programma van Eisen (PvE) – een PvE is een document waarin het doel, de vraagstelling en de uitvoeringswijze van archeologisch veldonderzoek en eventueel specialistisch onderzoek is aangegeven, samen met de randvoorwaarden. Het PvE beschermt enerzijds de belangen van de opdrachtgever en anderzijds de archeologisch-wetenschappelijke belangen van aanwezige archeologische resten.

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) – De RCE is een onderdeel van het ministerie van OCW. Het voert wet- en regelgeving uit, ontwikkelt kennis en geeft advies over rijksmonumenten, landschap & omgeving, archeologie en roerend erfgoed.

Saalien – een geologische periode in het Pleistoceen die duurde van 236 – 126 duizend jaar geleden. Het Saalien was de voorlaatste ijstijd (voorlaatste glaciaal). Gedurende deze periode kwam het landijs tot in Midden-Nederland.

Stuwwallen – de stuwwallen zijn in de loop van de voorlaatste ijstijd (Saalien, 238 – 126 duizend jaar geleden) gevormd. Gedurende deze ijstijd waren grote delen van Nederland bedekt met landijs. Het gewicht van het ijspakket, dat vele honderden meters dik kon zijn, perste oudere afzettingen onder het ijs weg. Aan de voor- en zijanten van gletsjertongen ontstonden hierdoor opgestuwde heuvels. De stuwwal kenmerkt zich door een patroon van min of meer evenwijdig lopende dagzomen, die soms door een overschuivingsvlak worden gescheiden.

Weichselien – een geologische periode in het Pleistoceen die duurde van 116 – 11,7 duizend jaar geleden. Het Weichselien is de laatste ijstijd (glaciaal) die we in Nederland gehad hebben. Het landijs bereikte de Nederlandse grenzen niet, maar wel was de bodem van grote delen permanent bevroren (permafrost).